

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

UYGULAMALI PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI VE İLETİŞİM
BECERİLERİNİN KAYGI DURUMLARI İLE
İLİŞKİLENDİRİLMESİ**

Malika Rabia MURAT

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi H. Yıldız BURKOVİK

İSTANBUL-2025

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI VE İLETİŞİM
BECERİLERİNİN KAYGI DURUMLARI İLE
İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Malika Rabia MURAT

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi H. Yıldız BURKOVİK

İSTANBUL-2025

BEYAN

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

26/06/2025

Malika Rabia MURAT

İmza

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez sürecim boyunca benden desteklerini esirgemeyen ve yol gösteren çok sevgili danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi H. Yıldız BURKOVİK' e çok teşekkür ederim.

Tez sürecim boyunca beni cesaretlendiren ve her an desteğini hissettiğim eőim İbrahim MURAT' a, sevgileriyle bana güç veren babam Ramazan GÜL' e ve annem Arzu GÜL' e çok teşekkür ederim. Süreç boyunca tüm sıkıntılı anlarımda beni sabırla dinleyerek yanımda olan dostum Gizem Say'a çok teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Malika Rabia MURAT

ÖZET

Bu araştırma, bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile iletişim becerileri düzeylerinin sürekli kaygı ile ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu değişkenlerin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği de değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç), İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ) ve Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır. Çalışmaya, 86'sı erkek, 217'si kadın olmak üzere 18-35 yaş aralığında toplam 303 katılımcı katılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan katılanların tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. Ölçek düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler pearson korelasyon ve lineer regresyon analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Katılanların tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde bağımsız gruplar t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi; F,p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü (Anova) ve post hoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre annenin reddediciliği, sürekli kaygının en güçlü yordayıcılarından biri olarak öne çıkarken, annenin duygusal sıcaklığı ve bireyin iletişim becerileri kaygı düzeyini azaltıcı yönde etkili olmuştur. Baba tutumları arasında yalnızca koruyuculuk değişkeni anlamlı bir biçimde kaygıyı artıran bir faktör olarak belirlenmiştir.

Demografik değişkenler bağlamında, cinsiyet, yaş ve ebeveynlerin medeni durumu gibi bazı faktörlerin kaygı ve iletişim becerileri üzerinde anlamlı etkileri bulunurken; diğer değişkenlerde anlamlı farklar saptanmamıştır. Bulgular, bireyin kaygı düzeyinin hem içsel yeterlilikler hem de ailevi dinamiklerle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumları, sürekli kaygı, iletişim becerileri, duygusal sıcaklık, reddedicilik

ABSTRACT

This study aimed to examine the relationship between individuals' perceived parental attitudes and their communication skills in relation to trait anxiety. Additionally, it evaluated whether these variables differ based on demographic characteristics. Data were collected using the Socio-Demographic Information Form, the Perceived Parental Attitudes Scale – Child Form (KAET-Ç), the Communication Skills Assessment Scale (İBDÖ), and the State-Trait Anxiety Inventory (STAI). A total of 303 participants aged between 18 and 35 took part in the study, including 86 men and 217 women.

The data obtained were analyzed using the SPSS 22.0 statistical software. Descriptive characteristics of the participants were analyzed through frequency and percentage analyses, while means and standard deviations were used to assess the scales. Skewness and kurtosis values were examined to determine whether the data showed normal distribution. Relationships among the scale dimensions were assessed using Pearson correlation and linear regression analyses. Independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA), along with F and p values for significance and η^2 for effect size, were used to examine group differences based on demographic variables. Post hoc analyses (Tukey, LSD) were also conducted where necessary.

The findings revealed that maternal rejection emerged as one of the strongest predictors of trait anxiety, whereas maternal emotional warmth and individuals' communication skills were found to reduce anxiety levels. Among paternal attitudes, only the overprotectiveness variable significantly increased anxiety.

In terms of demographic variables, factors such as gender, age, and parents' marital status had significant effects on anxiety and communication skills, while no significant differences were found for other variables. Overall, the findings indicate that individuals' anxiety levels are associated with both internal competencies and familial dynamics.

Keywords: Parental attitudes, trait anxiety, communication skills, emotional warmth, rejection

İÇİNDEKİLER

BEYAN	I
TEŞEKKÜR	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
TABLolar VE ŞEKİLLER	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	X
1.GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.2. Araştırmanın Hipotezi.....	2
1.3. Araştırmanın Alt Hipotezleri	2
1.4. Sınırlılıklar	2
2.GENEL BİLGİLER	4
2.1. Ebeveyn Tutumları	4
2.1.1. Duygusal Sıcaklık İçeren Ebeveyn Tutumu	7
2.1.2. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu	8
2.1.3. Reddedici Ebeveyn Tutumu.....	9
2.2. İletişim Becerileri	10
2.2.1. İletişim Türleri	11
2.2.3. Aile İçi İletişim	12
2.3.Kaygı.....	13
2.3.1. Durumluk Ve Sürekli Kaygı	14
3.MATERYAL VE YÖNTEM	16
3.1.Araştırma Metodu	16
3.3. Veri Toplama Araçları	17
3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	17
3.3.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç)	17
3.3.3. İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)	18
3.3.4. Sürekli Kaygı Envanteri.....	18
3.4.Verilerin Analizi	19
4.BULGULAR	21
5.TARTIŞMA	55
5.1.Algılanan Ebeveyn Tutumları Düzeylerinin Tartışılması.....	55
5.2.İletişim Becerileri Düzeylerinin Tartışılması	57
5.3.Sürekli Kaygı Düzeylerinin Tartışılması	59

5.4. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve İletişim Becerilerinin Sürekli Kaygı Toplam Üzerine Etkisinin Tartışılması	61
5.5. Algılanan Ebeveyn Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmasına Yönelik Tartışma	63
5.6. İletişim Becerilerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmasına Yönelik Tartışma	66
5.7. Sürekli Kaygı Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmasına Yönelik Tartışma	69
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
7.KAYNAKÇA.....	76
8.EKLER	86
EK 1 : Çalışmaya Katılma Onayı	86
EK 2 : Sosyo- Demografik Bilgi Formu	86
EK 3: Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç).....	87
EK 4: İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ).....	94
EK 5: Sürekli Kaygı Envanteri	96
Ek 6: Özgeçmiş	97
Ek 7: Ölçek İzinleri.....	99

TABLolar VE ŞEKİLLER

Tablo 1: Normal dağılım.....	19
Tablo 2. Katılanların tanımlayıcı özelliklere göre dağılımı.....	21
Tablo 3. Algılanan ebeveyn tutumları puan ortalamaları	23
Tablo 4. İletişim becerileri puan ortalamaları.....	24
Tablo 5. Sürekli kaygı puan ortalamaları.....	24
Tablo 6. Algılanan ebeveyn tutumları, iletişim becerileri ve sürekli kaygı puanları arasında korelasyon analizi.....	25
Tablo 7. Algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin sürekli kaygı toplam üzerine etkisi.....	27
Tablo 8. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumu.....	29
Tablo 9. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumu.....	30
Tablo 10. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının ekonomik duruma göre farklılaşma durumu.....	32
Tablo 11. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının yaşa göre farklılaşma durumu.....	33
Tablo 12. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu	35
Tablo 13. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının medeni duruma göre farklılaşma durumu.....	36
Tablo 14. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının anne sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu.....	37
Tablo 15. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının baba sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu.....	39
Tablo 16. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının ebeveyn medeni durumu göre farklılaşma durumu.....	40

Tablo 17. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının çocukken bakım sağlayan kişi göre farklılaşma durumu	42
Tablo 18. İletişim becerileri puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumu....	43
Tablo 19. İletişim becerileri puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumu.....	44
Tablo 20. İletişim becerileri puanlarının ekonomik duruma göre farklılaşma durumu..	44
Tablo 21. İletişim becerileri puanlarının yaşa göre farklılaşma durumu	45
Tablo 22. İletişim becerileri puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu.....	46
Tablo 23. İletişim becerileri puanlarının medeni duruma göre farklılaşma durumu	46
Tablo 24. İletişim becerileri puanlarının anne sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu.....	47
Tablo 25. İletişim becerileri puanlarının baba sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu.....	47
Tablo 26. İletişim becerileri puanlarının ebeveyn medeni durumu göre farklılaşma durumu.....	48
Tablo 27. İletişim becerileri puanlarının çocukken bakım sağlayan kişi göre farklılaşma durumu.....	49
Tablo 28. Sürekli kaygı puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumu	49
Tablo 29. Sürekli kaygı puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumu.....	50
Tablo 30. Sürekli kaygı puanlarının ekonomik duruma göre farklılaşma durumu.....	50
Tablo 31. Sürekli kaygı puanlarının yaşa göre farklılaşma durumu.....	51
Tablo 32. Sürekli kaygı puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu.....	51
Tablo 33. Sürekli kaygı puanlarının medeni duruma göre farklılaşma durumu.....	52
Tablo 34. Sürekli kaygı puanlarının anne sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu	53
Tablo 35. Sürekli kaygı puanlarının baba sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu	53
Tablo 36. Sürekli kaygı puanlarının ebeveyn medeni durumu göre farklılaşma durumu	53

Tablo 37. Sürekli kaygı puanlarının çocukken bakım sağlayan kişi göre farklılaşma durumu.....	54
Şekil 1. Algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin sürekli kaygı toplam üzerine etkisi.....	28

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

KAET-Ç: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Ölçeği – Çocuk Formu

İBDÖ: İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği

P: Anlamlılık Düzeyi

R: Korelasyon Katsayısı

F: Tek Yönlü Varyans Analizi

T: Bağımsız Gruplar T-Testi

Sd: Serbestlik Derecesi

D: Etki Büyüklüğü

N: Kişi Sayısı

Ort.: Ortalama

Ss: Standart Sapma

1.GİRİŞ

İnsan hayata geldiği ilk andan itibaren savunmasızdır ve kendisine bakım veren kişilerin desteğine muhtaçtır. Bebekken verilen desteğin çocuklukta ve yetişkinlikte de devam ettirilmesi kişinin hayata uyumunu kolaylaştıracak etkiye sahiptir. Ancak çocuğun yetiştiği aile ortamındaki sevgi, saygı, güven gibi duyguların çocuğa olumlu ya da olumsuz şekilde yansıtılması çocuğun hayata uyum sağlamasını farklılaştıracaktır. Yapılan araştırmalarda yetişkinlik döneminde görülen birçok sosyal ve duygusal problemlerin çocukluk dönemindeki deneyimlerden kaynaklandığı sonucuna varılması ile sağlıklı aile ortamının sağlıklı bireylerin yetişmesindeki önemini göstermektedir (Özel ve Zelyurt, 2016). Ebeveyn tutumları kişilerin çocukluk yaşantılarından itibaren benlik değerlerini oluşturmasında önemli etkiye sahiptir. Ebeveynlerin olumlu tutumları çocuklarda kendine değer verme, sorumluluk sahibi olma ve otokontrol yapabilme gibi becerilerini geliştirirken, karşılaşılabilecekleri olumsuz tutumlar kendini değersiz hissetme, sorumsuzluk, kendine güvenememe, kendi kararlarını verememe gibi istenmeyen sonuçlar görülmesine neden olabilir (Şanlı ve Öztürk, 2012).

Kişiler arasında karşılıklı olarak; anlamak ve anlaşılabilirlik, duygu ve düşüncelerini aktarabilmek ve kendi duygu düşüncelerine de yön verebilmek için sözel veya sözel olmayan yollarla karşılıklı etkileşimde bulunabilmek için iletişim kurulmaktadır (Tayfın, 2011). Kişiler toplumsal hayatlarındaki ilişkilerini iletişim becerisi ile sürdürürken sahip oldukları iletişim becerileri sayesinde topluma uyum sağlar ve sağlıklı kişilerarası ilişkiler kurarlar. Kişinin ilk sosyal çevresinin ebeveynleri olduğunu düşündüğümüzde aile ile kurulan iletişimin çocuğun karşılaştığı ilk deneyim olacağı bilinmektedir. Ebeveynlerini rol model olarak geliştiren çocuk için bu deneyimin iletişim becerileri üzerindeki etkisi ise oldukça büyüktür (Elkatmış ve Ünal, 2014).

Çocukluk döneminden itibaren kişide görülebilen kaygı duygusu; endişe ve tedirginlik duygularıyla fark edilir. Kişinin duygu ve davranışlarını olumlu ya da olumsuz olarak etkileyen kaygı, genetik ve sosyal çevreden etkilenir (Ağyol, 2024). Çocuklar ise ilk sosyal çevreleri olan ebeveynlerinden deneyimledikleri tutum ve davranışlar ile kendi duygu ve davranışlarını oluştururlar. Çocuğun rol model aldığı ebeveynlerinin olumsuz tutumlarının yetişkinlikte görülebilen ruhsal sorunların, sosyal iletişim problemlerinin ve düşük akademik başarının üzerindeki etkisi oldukça yüksektir (Tolan ve Aygaz, 2024).

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Literatüre bakıldığında kişilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının sürekli kaygı düzeyleri ile ilişkisi ve kişinin sahip olduğu iletişim becerisinin sürekli kaygı düzeyi ile ilişkisi farklı çalışmalarda araştırılmıştır. Bu çalışma ile algılanan ebeveyn tutumlarının ve iletişim becerilerinin kişinin sürekli kaygı düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda bu değişkenlerin sosyodemografik özelliklere göre değişip değişmediği de incelenecektir.

Bu zamana kadar bu üç değişkeni birlikte inceleyen bir çalışma yapılmadığı için çalışmamızın sonuçlarını ortaya koymak literatür için değerli olacaktır ve yeni çalışmalara rehber olabilecektir.

1.2. Araştırmanın Hipotezi

Bu araştırmanın hipotezi algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin; kişilerin kaygı durumları ile ilişkili olduğudur. Bir başka deyişle, kişinin algıladığı ebeveyn tutumunun özelliğine göre ve sahip olduğu iletişim becerilerine göre kaygı düzeyinin değişebileceğidir.

1.3. Araştırmanın Alt Hipotezleri

Algılanan ebeveyn tutumları ve kişilerin kaygı durumları birbirleriyle anlamlı olarak ilişkilidir.

Kişinin sahip olduğu iletişim becerisi ve kaygı durumları birbirleriyle anlamlı olarak ilişkilidir.

İletişim becerileri ve algılanan ebeveyn tutumları birbirleriyle anlamlı olarak ilişkilidir.

Kişinin sosyodemografik özelliklerine göre algılanan ebeveyn tutumları farklılaşmaktadır.

Kişinin sosyodemografik özelliklerine göre iletişim becerileri farklılaşmaktadır.

Kişinin sosyodemografik özelliklerine göre kaygı durumları farklılaşmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sonuçları 18-35 yaş arası genç yetişkinlerden alınan veriler ile sınırlıdır.

Araştırmamıza yalnızca 303 kişi online anket aracılığı ile katılmıştır.

Araştırmaya kadın katılımcıların daha çok katılması ve erkek katılımcıların az olması araştırmanın sınırlılıklarındandır.

Araştırmaya katılan katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının belirlenmesi, Algılanan Ebeveyn Tutumları leği'nin ltđđ maddeler ile sınırlıdır.

Araştırmaya katılan katılımcıların iletişim becerilerinin lğlmesi, İletişim Becerileri Değerlendirme leği'nin ltđđ maddeler ile sınırlıdır.

Araştırmaya katılan katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi ise Sürekli Kaygı Envanteri'nin ltđđ maddeler ile sınırlıdır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Ebeveyn Tutumları

Bir çocuk için aile, ebeveynleri tarafından koşulsuz sevildiği, fizyolojik gereksinimlerinin karşılandığı, kendini güvende hissettiği, duygusal ihtiyaçlarının fark edilip sevilip sayıldığı, başarılarının desteklendiği, mutlu bir yuva olarak tanımlanabilir. (Yavuzer, 2005).

Ebeveynlik kavramını ise genel olarak anne-babanın, çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişimi için sağladığı ortam ile çocuk yetiştirmeyle ilişkili tutum ve davranışları olarak tanımlayabiliriz (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2017).

Tutum kavramının tanımı konusunda farklı disiplinlerin kendilerine en uygun tanımı oluşturmasından dolayı çeşitlilik oluşmuştur ve evrensel olarak kabul edilmiş bir tutum tanımı bulunmamasıyla birlikte davranış bilimlerinde de ölçme ve araştırma konularından biri olmuştur (Topkaya ve Yalın,2005; Tufan ve Güdek,2008).

Tutum kavramını; Kızılçelik ve Erjem, “bir kimse, nesne ya da durumla ilgili oldukça organize ve sürekli olan inanç ve duygular “ ve Tezbaşaran ise “belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi “ olarak tanımlar (Akt. Topkaya ve Yalın,2005). Smith, ise “Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir.” diye ifade eder (Akt. Kağıtçıbaşı, 2005:102).

Ebeveynlerin hepsi çocuklarını büyütürken çocuklarının kişilik, ahlak ve davranış gelişimleri ile ilgili kendi değer yargılarına göre bir beklentiye girerler ve bu beklentiye göre çocuklarını yetiştirebilmek için farklı yöntemler uygularlar. Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken davranışları ile onlara örnek olması, çocuğun davranışlarına karşılık verilen tepkiler ile çocuğu kendi değerlerine göre desteklemesi ya da cezalandırması, çocuğun büyüdüğü çevresini yine ebeveynin kendi değerlerine göre düzenlemesi gibi faktörler ebeveynler arasında çocuk yetiştirmede farklı yöntemlerin, tutum ve davranışların gelişmesine sebep olur (Solmuş, 2010). Bireylerin bu gözlemleyebildiğimiz somut davranışlarından yola çıkarak tutumları hakkında tespitlerde

bulunabiliriz ve bu tutumları davranışların araştırılmasında değişken olarak ifade edebiliriz (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2017).

Çocuklar hayata geldikleri ilk andan itibaren bağlandıkları ebeveynleri tarafından sevgi, ilgi, barınma, korunma gibi ihtiyaçlarının karşılamasına muhtaçtırlar. Ebeveynler dünyaya yeni gelmiş çocuğun bundan sonraki hayatını şekillendirebilmesinde ve anlamlandırabilmesinde çocuğa karşı gösterdikleri tutumlar ile rehber niteliği taşırlar (Sümer ve ark., 2010). Ebeveynlerin çocuk yetiştirirken asıl görevi, çocuğun duyuşsal, sosyal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerini destekleyerek sağlıklı bireyler yetiştirmek ve çocuk ile ilgilenilen her an, gösterilen her türlü davranış biçimi ile çocuğa örnek olup içinde yaşanılan topluma uyumlu, sosyal ilişkileri sağlıklı birer birey olabilmelerini sağlamaktır (Şendil ve Kaya, 2005).

Çocukların sağlıklı ve uyumlu kişilik geliştirebilmeleri için ebeveynlerine güvenli bağlanma, özerk olabilme, kendinin ve çevresi ile olan ilişkisinin farkında olabilme, duygularını ifade edebilme ve oyun oynayabilme imkânı bulabilme gibi temel ihtiyaçları bulunmaktadır. Çocuğun ailesine karşı olan değer ve yargıları, tüm dünyaya karşı oluşturduğu değer ve yargıların temelini oluşturacağı için erken çocukluk döneminde aile ile olan etkileşim çok önemlidir. Bundan dolayı yapılan çalışmalarda erken çocukluk dönemi yaşantılarının önemi üzerinde durulmakta ve olumsuz çocukluk yaşantılarının çocuklarda uyum problemlerine yol açabileceği ifade edilmektedir (Soygüt ve ark. 2008).

Ebeveyn tutumları çocukların gelişimini, davranışlarını ve oluşabilecek davranış sorunlarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir (Gülay ve Önder). Çocuğun hayata geldiği ilk andan itibaren etkileşimde bulunduğu ve gelişiminde büyük önem taşıyan ebeveynlerinin birbirlerine ve çevrelerine karşı olumlu davranışlar ile çocuğa örnek olmaları çocuk için sağlıklı bir gelişim ortamı sağlayacaktır (Şahin ve Özyürek 2008).

Toplumun ortak değerlerini, örf ve adetlerini, inançlarını, kültürünü yine toplumun yapı taşı olan aileler yansıtmaktadır. Çocuklar ise ebeveynlerinden aldıkları genetik faktörler ile dünyaya gelmekte olup, hayata adapte olmalarını sağlayacak örnek duygu ve davranışları yine ebeveynlerinden öğrenmektedirler (Yavuzer 2007). Çocukların kişilik gelişiminde arkadaşlarının, okulunun, yaşadığı çevrenin ve diğer farklı kültürel yapıların etkisi olabilmedir fakat tüm bunlar ile olan etkileşimler çocuğun gelişimde ebeveynleri

olan etkileşimleri kadar güçlü ve etkili değillerdir (Young ve ark. 2003; akt. Soygüt ve Çakır, 2009).

Ebeveyn- çocuk iletişimde önemli faktör ebeveynlerin tutum ve davranışlarıdır. Aradaki iletişimin gidişatını ebeveynin tutumu belirler ve çocuğun gelişimini de şekillendirici etkiye sahiptir (Çetinkaya, 2019). Aile içi iletişim ve ebeveyn tutumları, çocuğun psiko-sosyal gelişiminde büyük etkiye sahiptir. Ebeveynleri ile iletişiminin temelinde sevgi ve saygının olduğu çocuklar daha sağlıklı ve olumlu kişilik yapısına sahip olabilmektedirler (Kuzgun ve Eldeleklioglu, 2005). Çocukların sağlıklı ve uygun davranışları öğrenebilmeleri için ebeveynlerin hem kendi aralarında hem de çocukları ile iletişimindeki tutumlarında, davranışlarının dengeli, tutarlı ve istikrarlı olması gerekmektedir (Yavuzer,1990). Bireylerin psikolojik olarak sağlıklı gelişim gösterebilmeleri büyük oranda ebeveyn tutumlarına ve ebeveynlerin hem kendi aralarındaki iletişim biçimleriyle hem de çocuk ile kurdukları ilişki ile ilgili olduğu söylenebilir. Çocukların, yaşamayı sevmeleri, yeteneklerinin fark edilip geliştirilmesi, mutlu ve sağlıklı birer birey olmaları, ebeveynleri tarafından psikososyal ihtiyaçlarının karşılanması ile büyük ölçüde alakalıdır (Dönmezer, 1999). Ebeveynleri tarafından duygusal iletişim azlığı yaşayan, kural ve sınırları bilmeyen çocuğun fiziksel, bilişsel, dil gelişimi ve sosyal gelişimi gibi gelişim alanlarında sorunlar görülmesi ile birlikte duygusal iletişimin, sınır ve kuralların aşırı olduğu ailelerde de gelişim alanlarında benzer sorunların ve psikolojik sıkıntıların görülmesine sebep olmaktadır. Bunun sebebi olarak ebeveyn tutumlarının kişilerin gelişiminde ve yetişmesindeki anahtar rolü gösterilebilir. (Sökmen, 2024).

Bireylerin davranış özellikleri değerlendirilirken, doğup büyüdükları aile ve toplumun bu davranışlar üzerinde büyük etkiye sahip olduğu bilinerek değerlendirilmelidir. Bireyler ebeveynlerinden gördükleri destek ve değer ile olumlu gelişim özellikleri gösterebilmektedir ve birer yetişkin olduklarında kendilerine saygıları olabilmektedir (Dokuyan, 2016). Ebeveynler çocuklarının fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimlerini ne kadar iyi tanırsa çocuklarının ihtiyaçlarını bilirler ve çocukları ile iletişimleri o kadar güçlü olur. Yetişkinlik dönemindeki kişiler fizyolojik ihtiyaçlarını kendileri karşılayabilseler bile ebeveynlerinin sosyal desteğini beklerler ve ebeveynlerinin çocukları ile iletişim konusunda bilinçlenmesi olumlu destek olmaları açısından önemlidir (Johnston ve Halocha, 2010, s. 42). Çocuklukta ebeveynler ile yaşanan olumlu ve olumsuz deneyimlerin yetişkinlik dönemindeki zorluklarla başa

çıkma, hayattan zevk alma, duygusal ilişkiler kurabilme, iş hayatında başarılı olabilme ve sağlık problemleri yaşama gibi kişinin hayatını tüm yönleriyle etkileyen fiziksel, duygusal ve sosyal alanların üzerine etkisi araştırmalarda sıklıkla incelenmektedir. Bireylerin ebeveynleri ile ilişkilerinin incelenmesi ve anlaşılmasının bugün ki psikoloji çalışmalarının ve işlevselliğinin daha iyi değerlendirilebileceğini düşündürmektedir. (Dedeler, Akgün, Batıgün, 2017).

2.1.1. Duygusal Sıcaklık İçeren Ebeveyn Tutumu

Ebeveyn tutumlarında duygusal sıcaklık, çocuğu desteklemeyi, kabul etmeyi ve değer vermeyi ifade eder (Dirik ve ark., 2015)

Ebeveyn kabulü, çocukların ebeveynlerinden gördükleri sevgi, saygı, merhamet, koşulsuz kabul, ilgi, bakım ve duygusal destek deneyimleridir ve bu deneyimlerde duygusal sıcaklık sözel (çocuğu övmek, iltifat etmek gb.) ve fiziksel (öpmek, sarılmak gb.) ifadelerle çocuklara yansıtılır. Ebeveyn kabulü kavramı ile ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde kurulan sevgi bağının kalitesi yansıtılır (Rohner ve ark., 2005)

Baumrind (1988), ebeveynlik ile ilgili “talepkarlık” ve “duyarlılık” olarak iki önemli tanım yapmıştır. Ebeveyn talepkarlığı disiplin, kurallar, sınırlar, çocuğu takip etme ve çocuktan olgunluk beklemeyi ifade ederken ebeveyn duyarlılığı ise duygusal ve iletişimsel sıcaklık, çocuğa şefkat ve saygı göstermeyi ifade eder. Amato (1990), “ebeveyn kontrolünü” ebeveynlerin çocukları kontrol etme yoğunluğu, çocuklarının hayatı ile ilgili kararlar almayı ve çocuklara kurallar koyma olarak tanımlamıştır. “Ebeveyn sıcaklığını” ise çocuklarının hayatlarına ilgili olma, beraber aktiviteler yapma, başarılarını övme sevgi saygı gösterme olarak tanımlamıştır.

Ebeveynlerin çocuklarından beklediği davranışlar için çocuklarına yeterli açıklamalar yaptığında, istenilen davranışların önemi ve sonuçları çocuklara anlatıldığında çocukların yeterliliğinin desteklendiği düşünülür. Çocuklarla vakit geçirme, çocuğun duygusal ihtiyaçlarına karşılık verme, çocuğa yol gösterme, çocuğun günlük hayatında neler olduğunu bilip ortak paylaşımlarda bulunma çocuk ve ebeveyn arasındaki iletişimi güçlendirir. Suchman ve ark. (2007), madde bağımlısı anneler ve çocukları ile ilgili ebeveyn kontrolü ve ebeveyn sıcaklığının çocukların psikososyal uyumu ile ilişkisini incelemek için bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, çocuklarından ebeveyn sıcaklığı açısından daha yüksek puan alan annelerin (daha sevecen, daha saygılı, daha ilgili) çocuklarının kendilerini klinik olarak daha sorunsuz

(daha az anksiyete, kaygı, depresyon, stres) ve kişilik olarak daha uyumlu (özgüvenli, kendine saygılı ve sosyal ilişkilerinde başarılı) olarak puanladıkları görülmüştür. Bu veriler ebeveyn-çocuk ilişkisindeki duygu ve iletişim kalitesinin çocukların psikolojik ve duygusal gelişimlerinin üzerindeki önemini vurgular (Suchman ve ark. 2007).

2.1.2. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunu benimseyen ebeveynler yaşadıkları endişe duygusu ile çocukları ile olan iletişimlerinde son derece ilgili ve hoşgörülüdürler. Bu hoşgörü ile birlikte çocuklarına sınır koymakta, kurallar benimsetmekte zorlanırlar. Ebeveynler çocuklara duygu ve davranışlarda örnek olmak yerine çocukları sürekli denetleyerek çocukların kendi becerilerini denemesine fırsat vermezler. Bu da çocukların kendilerini denetleyebilmesini ve sınırlarını tanımasını zorlaştırır (Arrindell ve ark., 1999). Aşırı koruyucu tutum, zararın en aza indirilmesi ve müdahalecilik olarak iki alt boyuttan oluşur. Zararın en aza indirilmesi, ebeveynin çocuğun karşılaştığı bir sorun veya durum ile ilgili hiç çaba göstermesine ve endişelenmesine fırsat vermeden çocuğu rahatlatmasıdır. Müdahalecilik ise ebeveynin çocuğun özerkliğini engellemesidir. Çocuğun yerine kararlar alır, çocuğu ne yapacağına dair sürekli yönlendirir ve çocuğun sorumluluklarını devralarak fiziksel ve sözlü müdahalelerde bulunur. Bu tutumlar çocuk için gelişimsel becerilerini ve özerkliklerini geliştirme fırsatlarını engeller. Çocuğun kaygı semptomları ve bozuklukları ile en çok ilişkilendirilen ebeveynlik tutumudur (Clarke,2013).

Aşırı koruyucu ailelerde çocuğun bağımsız bir birey olduğu kabul edilmez. Çocuk karşılaşılabileceği tehlikelerden, zorluklardan, hastalıklardan ancak ebeveynlerinin kontrol ve denetimi ile korunabilir düşüncesi vardır. Çocuğun kendi düşünceleri ile karar vermesi, hata yapması, yaşayarak öğrenmesi gibi gelişimsel deneyimler aile tarafından müdahale edilerek engellenir (Günap ve Kabadayı, 2017; Demir, 2007). Aşırı koruyucu tutum için ebeveyn-çocuk ilişkisi dört şekilde gruplanır. Aşırı temas, bebekleştirme, sosyal olgunluğun önlenmesi ve annesel kontrol bu gruplardır. Aşırı temas, ebeveyn-çocuk arasındaki fiziksel ve sosyal temasın normalinden çok fazla olmasıdır. Bebekleştirme ve çocuğun bireyselleşmesinin önlenmesi ise aşırı temasın sonucudur. (Levy, 1966; Kuzgun,1991; Yavuzer,1994).

Toplumumuzda sıkça rastlanılabilen aşırı koruyucu tutumdaki aşırı sevgi çocuğu olumsuz etkileyerek zarar verici hale gelebilmektedir. Çocukların kendilerine

güvenlerinin olmaması, karşılaştığı problemleri çözerken ya da bir amaç için uğraşırken sürekli yardım beklemesi, sosyal ilişkilerinde girişken olmaması ve çocuğun hissettiği bu kaygı ile yetişkinliğe uyum sağlayamaması bu tutumun çocuğa verdiği zararların örneklerinden olabilmektedir (Kantarcioglu ve Evim ,2018; Alisinanoğlu 2003).

2.1.3. Reddedici Ebeveyn Tutumu

Rohner'ın ebeveyn kabul-red kuramı, çocuğun hayatında önemli yeri olan ve duygusal bağ kurduğu kişi ya da kişilerin özellikle ebeveynlerin çocuğu reddi ve kabulü ile ilgilenmiştir. Kurama göre çocukların ebeveynleri ile kuracağı bağda kabul veya red yaşaması bireyin psikolojik ve işlevsellik alanlarının sağlıklı olması açısından önemlidir. (Sökmen, 2024)

Rohner'ın ebeveyn kabul-red kuramı, bireylerin ebeveynleri ile ilişkilerindeki sıcaklık boyutu üzerine odaklanır. Ebeveyn- çocuk iletişimindeki duygusal bağın güçlülüğü ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri her türlü davranışın sonucuna bağlıdır ve bu da ebeveynliğin sıcaklık boyutunu ifade eder. Sıcaklık boyutu, ‘‘ebeveyn kabulü’’ ve ‘‘ebeveyn reddi’’ olarak iki kavram ile açıklanabilir. Ebeveyn kabulü, ebeveynlerin çocuklarına karşı sevgisini fiziksel ve sözel ifade edebildiği, saygı gösterdiği, ihtiyaçlarına karşı ilgili ve destekleyici olduğu ve bunların sonucunda çocuk ile ebeveyn arasındaki bağın güçlendiği boyutu ifade etmektedir. Ebeveyn reddi ise ebeveynlerin çocuklarına karşı sevgisini ifade etmediği, çocuğun eleştirildiği, ihtiyaçlarının görmezden gelinildiği, çocuğun olumsuzlar duygular karşılaştığı ebeveynlik boyutunu ifade etmektedir (Rohner, 2010).

Rohner' a göre ebeveyn reddi dört temel davranış örneği ile karşımıza çıkabilir. Bunlardan birincisi soğukluk ve sevgisizlik yani ebeveynlerin çocuklarına karşı duygu ve davranışlarında çocuğa sevgisini ifade etmemesi, sevgi eksikliği veya yokluğudur. İkincisi, düşmanlık ve saldırganlık yani ebeveynlerin öfke, nefret gibi kötü duygularla çocuklarına karşı düşmanca fiziksel ve sözel olarak saldırgan davranışlarda bulunmalarıdır. Üçüncüsü, ilgisizlik ve ihmal, ebeveynlerin çocuklarının gelişimsel ihtiyaçlarını görmezden geldiği, ihtiyaçları ile ilgilenilmediği, çocukların ebeveynleri ile iletişim kurmadığı davranışlardır. Sonuncusu ise ayrışmamış reddetme yani ebeveynlerin çocukları ile ilgilendikleri, çocuklarına sevgi ve şefkat göstermelerine rağmen çocukların ebeveynleri tarafından ilgilenilmediklerini ve sevgisiz kaldıklarını düşünmeleridir (Rohner, 2010).

Reddedici ebeveyn tutumunu benimseyen ebeveynler, çocuklarına karşı ilgisiz, sevgi göstermeyen, çocuğun ihtiyaçlarını önemsemeyen, çocuğun olumsuz özellikleri üzerine odaklanan ve bunları çocuğa eleştirel şekilde dile getiren bir tutum sergilerler. Bu tutumlara maruz kalan çocuklar, sevgisizlik ve reddedilmiş hissederek. Böyle olumsuz bir ortamda yetişen çocuklar sürekli stresli, sinirli ve huzursuz olurlar (Baumrind, 1993).

Ebeveynliğin sıcaklık boyutunda olumlu duygular ve davranışlar ile karşılaşan çocuğun kişilik gelişimi de sağlam temeller üzerine kurulur ve çevresine de sosyal uyum içinde olur. Ebeveyn reddi ile karşılaşan çocuklar ise yaşadıkları olumsuz duygu ve davranışlar ile hem çocuklukta hem yetişkinlikte kişilik gelişimlerinde ve psikolojik uyumlarında sorunlar yaşarlar. Yaşanılan olumsuz duygular çocuklarda kaygı bozuklukları, güvensizlik, sosyal uyumsuzluk, akademik başarısızlık, iletişim sorunları gibi problemlerin görülmesine sebep olabileceği ifade edilmiştir (Rohner,2021).

2.2. İletişim Becerileri

Şahin'e göre iletişim; karşılıklı iletişim kuran kişilerin istek, anlayış, yönelim ve tutumlarından oluşan duygu ve düşüncelerini çeşitli yollarla karşı tarafa iletmesi yani duygu ve düşüncelerin paylaşılması sürecidir. İletişimde kişilerin duygu ve düşüncelerini sözel ve sözel olmayan mesajlarla birbirlerine aktarması mesaj veren ve mesajın verilmiş şekli olarak iki öğeden oluşmaktadır. İletişim de kullanılan kelimeler sözel mesajları; beden dili, jest ve mimikler, bakışlar gibi bedensel hareketler ise sözel olmayan mesajları ifade etmektedirler. Sözel olmayan mesajlar iletişimin kalitesini önemli derecede etkilemektedir ve sözel mesajları anlamak ve yorumlayabilmek için bize yardımcı olurlar. Kişilerarası iletişimde seçilen iletişim kurma yolları iletişimin niteliğini arttırabilir veya azaltabilir. Bu sebeple kişinin iletişimde kendini açık ve net bir şekilde ifade edebilmesi için sözel ve sözel olmayan ifadelerinin birbirini anlamlı bir şekilde tamamlaması önemlidir (Şahin, 1999; Korkut, 2005).

Kişinin hem kendini ifade edebilmesi hem de karşısındaki kişilerin ifadelerini anlayabilmesi için sağlıklı dinleme ve konuşma becerilerine sahip olması gerekir (Dilekmen ve ark., 2008). Aynı zamanda etkili iletişim için mesajı gönderen kişinin anlatmak ve ifade etmek istediklerini mesajı alacak olan kişinin anlamlandırabileceği ifade ve sembollerini seçerek iletmesi gerekmektedir. Bu da kişilerarasında ortak bir yaşantının olmasını gerektirir ki mesajı gönderenin iletmiş olduğu duygu, düşünceler mesajı alan kişide karşılık olarak anlam bulabilsin (Sever, 1998). Kişilerarası iletişimde kişiler

karşılıklı olarak birbirlerinin düşünce ve davranışlarından etkilenen ve etkileyen konumundadırlar. Bu iletişimde kişilerin iletişim becerilerinin niteliği ne kadar yüksek olursa iletişimde aynı düzeyde anlaşılır ve sağlıklı olur. İletişim becerileri gelişmiş olan kişilerin kendini anlatabilme ve karşısındakini anlayabilme niteliği gelişmiş olacağından dolayı toplumda iyi konumlara ulaşabilmektedirler (Mirza ve Dağdeviren, 2017).

İletişimin sağlıklı sosyal ilişkilerin oluşturulması ve sürdürülmesinde etkili bir faktör olduğu bilinmektedir. Kişinin sosyal ilişkiler kuramaması, sosyal etkileşimlerden kaçınması gibi zayıf sosyal davranışları sağlıksız ruh sağlığına neden olabilir (Lacombe ve ark., 2024).

Kişilerarası sosyal iletişimin yeterli ölçüde kurulamaması, ilişkilerde samimiyet ve sağlıklı bağların olmaması gibi etkiler insanları yalnızlığa itmekte, mutsuzluğa ve ruhsal sorunlara neden olabilmektedir. İnsanların kendilerine ve çevrelerine yabancılaşması, kişisel ve toplumsal düzeyde sorun teşkil etmektedir. Kişilerarası iletişimi sağlıklı hale getirip ilişkilerdeki etkisini artırarak kişilerin ruh sağlığını destekleyip, topluma katkı sağlayabiliriz. Bireylerin kişilerarası ilişkileri iletişim ile gerçekleşmektedir ve iletişim becerilerinin araştırılıp, anlaşılmaya çalışılması etkili iletişim becerilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Kişilerarası iletişimin sağlıklı olması, kişiler için anlamlı ve tatmin edici ilişkiler kurdururken, sağlıksız olması anlaşılmama ve yalnızlık duygusu ile beraberinde çeşitli ruhsal sorunların kaynağını oluşturabilir. İletişim becerileri deneyimler sonucunda öğrenilip geliştirilebilmektedir ve sağlıklı deneyimler ile iletişim becerisi güçlenirken sağlıksız deneyimler ile bu beceriler zayıflayabilir. Sağlıklı iletişim becerilerine sahip olabilmek için kişilerin bu beceriler ile ilgili eğitilmesi ve öğretilmesi sürecine gereksinim vardır (Şahin, 1999; Korkut, 2005).

2.2.1. İletişim Türleri

Kişilerin doğuştan itibaren var olma süreci karşılıklı iletişim ile oluşmaktadır ve kişiler daima kendilerini anlatma ve karşısındakini anlama gereksinimi duyarak ilişki kurmuşlardır. Sözlü ve sözsüz olarak gerçekleşebilen bu iletişim türleri ile birey sosyalleşerek ilişkiler kurar. Sözlü iletişim, kişilerarası iletişimde konuşma, mektuplaşma, mesajlaşma gibi yollarla kurduğumuz ve en çok tercih edilen iletişim türüdür (Işık, 2014). Sözsüz iletişim ise jestlerimizi, mimiklerimizi, beden dilimizi kullanarak duygu ve düşüncelerimizi anlatma ya da sözlü iletişim ile anlatmak istediğimiz mesajı desteklediğimiz iletişim türüdür (Ulağlı, 2018).

Erdönmez 'e göre, sözlü iletişimde ses tonumuz iletişimin ilerleyişini ve anlatmak istediğimiz mesajı değiştirebilir niteliktedir. Duygularımızın her birinde farklı ses tonu ile birlikte jest ve mimiklerimizi kullanarak mesajımızı daha etkili iletebiliriz. Etkili bir sözlü iletişim için iletişimin, yinelenebilir olması, yüz yüze olması, şiddetli olması, sınıflandırmanın mümkün olmaması, iletişim kurulduktan sonra değiştirilememesi, değiştirilebileceği için kayda geçilmemesi, etkileşimli olması, etkileşim ile mesajın anlaşılmasının kolaylaşması, iletişimin hızlı kurulması ve daha etkili iletişim türü olması özellikleri vardır (Erdönmez, 2018).

Kişilerarası iletişimde sözsüz iletişimin tarihinin insanlığın varoluşunun başlangıcına kadar gittiğini ve buna dayanarak ilk kişilerarası iletişimin sözsüz iletişim ile gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Yaşantımızın genel akışında farkında olarak ya da olmayarak sözsüz iletişimi oldukça fazla kullanırız fakat bedenimizin olaylara karşı verdiği bu doğal tepkileri sözel iletişimdeki kelimelerimiz kadar farkında olarak kullanmayız. Sözlü iletişimde duygu ve düşüncelerimizi karşı tarafa aktarırken daha farklı iletebiliriz ancak sözsüz iletişimde jest ve mimiklerimizi kullanırken bunun mümkün olması oldukça zordur (Işık, 2014).

Karşılıklı iletişimde iyi bir dinleyici, karşısındakinin sadece ifade ettiği kelimelere değil; jest ve mimiklerine yani beden diline de odaklanır. Kişilerarası iletişimde hem sözlü hem sözsüz iletişim aynı anda kullanılır ve kişinin beden dili ile ifade ettikleri sözsüz mesajları oluştururken iletişimdeki mesajların çok az bir bölümünü sözlü iletişim ile ifade edilir. Sözcükler kullanılmadan yapılan sözsüz iletişimde; beden dili, kılık kıyafet, ses tonu, aksesuarlar iletişimin birer unsurudur (Yüksel, 2019).

2.2.3. Aile İçi İletişim

Şahin'e göre aile içi iletişim, eşlerin birbirleriyle, ebeveynlerin bireysel olarak çocuğu veya çocuklarıyla, çocukların ebeveynleriyle ve kardeşlerin kendi aralarında kurdukları iletişimdir ve çocuğun kişilik gelişimi üzerinde önemli etkisi vardır (Şahin ve Aral, 2012). Aile içi iletişimde, bireyler kendi aralarında açık iletişim kurabiliyor, iletişime katılabiliyor, ortak bir fikirde buluşabiliyor ve karşılıklı olarak eşit tutumlar sergileyebiliyorlarsa aile içi iletişim ve ilişkilerin demokratik olduğunu söyleyebiliriz. (Baran, 2004)

Çocuklar doğdukları andan itibaren ebeveynlerini rol model alırlar ve yetişkinlikte ebeveynlerine benzer özellikler sergilerler. Bu durumda ebeveynlerin çocukları ile

arkadaş olarak etkili iletişim kurması gerekmektedir. Ebeveynler çocuklarının devam ettirmelerini istedikleri davranışlarını iletişim kurarak takdir etmelidir ki çocuklar bu davranışları devam ettirsin. Çocuğun ebeveyni tarafından takdir alması ise kişilik gelişiminin olumlu etkilenmesini ve kendisine saygı duymasını sağlar (Baran, 2004)

Gelişmekte olan çocuğun etkili iletişim becerilerine sahip olması diğer gelişim alanlarını, kişilik özelliklerini ve sosyal becerilerini de olumlu etkileyecektir. Duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, iletişim halindeyken dinlenen ve düşüncelerine değer verildiğini gören çocuk toplumda kabul gören yetişkin bir birey olacaktır. Buna karşılık, çocuğun ailede yok sayılması, kendini ifade edememesi, duygu ve düşüncelerini aktaramaması gibi iletişim sorunları aile içi iletişim bozukları olarak ele alınır (Şahin ve Aral, 2012).

2.3.Kaygı

Kaygı, kişinin yaşamında somut bir tehlike olmasa bile yaşadığı endişe ve huzursuzluk durumudur (Şahin, 2019)

Herkeste var olan kaygı, insanların yaşamını anlamlandıran ve kişilik gelişimine yön veren bir duygudur. Kaygının karşılaştığımız korku durumları ile ilgili kişiye önlemler aldırabilmesi, mutlu ve başarılı olabilmek için kişileri harekete geçirebilmesi kaygının olumlu etkileridir. Hissedilen kaygının mantığa uygun olmaması ve ruhsal olarak kişide huzursuzluk oluşturması ise olumsuz etkilerindedir (Manav, 2011; Ersevim, 2005).

Kaygılı kişiler, çevrelerindeki insanların normal karşıladıkları birçok durumda endişe duyarlar, hayatlarında oluşabilecek değişikliklere, karşılaşılabilecekleri yeni durumlara karşı panik halindedirler. Kendi güçlerini ve yeteneklerini basit görürler, karşılaştıkları çok ufak problemleri bile büyütürken kendileri oluştururlar. Daima kendi davranışlarının doğruluğunu düşünürler ve kendilerine yanlış yapma hakkı tanımayarak geçmişte yaptıkları hatalardan dolayı kendilerini suçlarken gelecekte yapabilecekleri hatalardan dolayı endişe duyarlar. Kişilerarası ilişkilerde incitmekten ve incitmekten korktukları için samimi ilişkiler kurmazlar (Şahin, 2019).

Kaygı, kişinin sıradan yaşantısında meydana gelen değişim ya da denenilen yeniliklerde oluşabilen duygudur ve yükselen kaygı kişiyi çaresiz ve güçsüz hissettirerek yaşamını olumsuz etkiler. Kaygı kişilerde bedensel olarak mide rahatsızlıkları, yüksek nabız, terleme gibi belirti gösterirken psikolojik ve sosyal olarak, kişilerarası iletişimde

azalma, stresle başa çıkamama, dikkatini verememe gibi belirtiler gösterebilir (Kalyon, 2018)

Kaygının özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Herkes kaygı duygusunu yaşayabilir ve evrenseldir.
- Kişilerin duygu ve düşüncelerini belirlemede etkilidir.
- Hissettirdiği ruhsal sıkıntıyı ifade edebilmek zordur.
- Karşılaşılabilecek tehlikelere karşı uyarıcı ve koruyucu etkilere sahiptir.
- Belli olamayan ve bilinmeyen düşünme işidir.
- Herkes tarafından kişisel olarak algılanan ve anlamlandırılan bir kavramdır

(Arabal, 2017)

Kişilerin kaygı hissetmesinde ve bu kaygının kalıcı olmasında çevresinin etkisi büyüktür. Çocukken karşılaştığı ebeveyn tutumları, kendisine örnek olan yetişkinlerin kaygı düzeyleri ve bunu çocuğa yansıtmaları, sosyal çevresindeki ilişkileri, öğretmenlerinin tutumları bu etkilerdendir. Çocuklar karşılaştıkları yaşantılarla ilgili nasıl davranacaklarını, düşüneceklerini, kendilerini ifade edebilmeyi veya ifade etmemeyi tercih etmeyi yine örnek aldıkları yetişkinlerden öğrenirler. Çocukların örnek aldığı ebeveynlerinin ya da yetişkinlerin kaygılı olması çocuklarda da kaygı hissini artmasına, bedensel ve ruhsal sorunlar görülmesine sebep olur. Bundan dolayı çocukların ve aslında yetişkinlerinde kaygı verici ortam ve durumlardan kaçınması gerekir (Şahin,2019)

Spielberg ve arkadaşları (1970) kaygının kişilerde iki farklı şekilde görülebileceğinden bahsetmişlerdir. Bunlar durumluk ve sürekli kaygıdır.

2.3.1. Durumluk Ve Sürekli Kaygı

Kişilerin yaşantısında karşılaştığı doktora gitme, sınava girme, uçağa binme gibi durumlarda yaşadığı, kişinin o an ki duruma ve algıladığı tehdiye bağlı olarak gerçekleşen huzursuzluk haline ‘’ durumluk kaygı ‘’ denir. Kişi için tehlikeli durumlarda hissedilen korku ve endişe, geçici ve anormal olmayan bir kaygı olarak bilinir. Kişilerin belli bir olay ve durum ile karşılaşmadan da sürekli olarak huzursuzluk hali yaşaması, kişiliğinin tehdit edildiğini düşünmesi, yaşadığı her durum ve olayı stres kaynağı olarak görmesi sonucu oluşan kaygı türüne ise ‘’sürekli kaygı ‘’ denir. Kişilerin tehlikeli anlarda hissettikleri ve geçici olan kaygı normal kabul edilirken, kişinin o anda yaşadığı duruma bağlı kalmayan sürekli kaygı ise kişilik özelliklerinin belirlenmesinde etkilidir (Spielberger, 1966).

Öner ve LeCompte (1983), durumluk kaygıyı kinetik enerjiye, sürekli kaygıyı ise potansiyel enerjiye benzetmişlerdir. Durumluk kaygı, kinetik enerji gibi kişinin o an yaşadığı duruma bağlı olarak belli bir zamanda korku ve endişe hissetmesine verilen tepkidir. Sürekli kaygı ise belirli bir tehlike olsun ya da olmasın, kişinin yaşadığı belirsizliklere karşı potansiyel enerji gibi belirli bir tepki oluşturma durumudur (Öner ve LeCompte, 1983).

3.MATERYAL VE YÖNTEM

3.1.Araştırma Metodu

Bu araştırmada algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin kaygı durumları ile ilişkisini incelemek için nicel araştırma yöntemi olan ilişkiyel tarama metodu kullanılmıştır. İlişkiyel tarama modeli, iki farklı nicel değişken arasındaki ilişkinin veya etkinin bir korelasyon katsayısı aracılığıyla ortaya çıkarılmasıdır (Fraenkel ve ark., 2012).

Bu araştırmamızda, algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerileri bağımsız değişken olarak; kaygı düzeyleri ise bağımlı değişken olarak incelenmiştir.

Araştırmamıza Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'nun 61351342/020-1019 27/03/2025-03 sayılı onayı alındıktan sonra çalışılmaya başlanmıştır.

3.2. Araştırma Örnekleme

Bu araştırmanın örneklemini 18-35 yaş arası 303 genç yetişkin oluşturmuştur. Katılımcıların %28,4' ü (86) erkek, %71,6'sı (217) kadındır. %49,2'si (149) 18-26 yaş aralığında, %50,8'i (154) 27-35 yaş aralığındadır.

Araştırmaya dahil edilecek örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla güç analizi gerçekleştirilmiştir. Güç analizi, G*Power 3.1 programı kullanılarak yapılmış olup, testin gücü %95 ($1-\beta = 0.95$), anlamlılık düzeyi ise %5 ($\alpha = 0.05$) olarak belirlenmiştir. Literatürde benzer bir çalışma olarak, Mousavi ve arkadaşları (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, algılanan ebeveyn tutumları ile ergenlerde kaygı düzeyi arasındaki korelasyon katsayısı $r = 0.264$ olarak bulunmuştur. Bu değer referans alınarak yapılan güç analizi sonucunda, çalışmada istatistiksel olarak anlamlı ve güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi için en az 180 katılımcının yer alması gerektiği belirlenmiştir. Analiz sonucunda alt kritik korelasyon değeri-0.146, üst kritik korelasyon değeri 0.146, toplam örneklem büyüklüğü 180 ve gerçekleşen güç değeri 0.950 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, araştırmanın geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşabilmesi için en az 180 kişilik bir örneklem grubunun oluşturulması uygun görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç), İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ) ve Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır.

Araştırmamızda kullanılan ölçeklerin izinleri mail yolu ile alınmıştır.

Araştırma ölçekleri Google Form aracılığı ile online olarak doldurtulmuş ve veriler bu platform üzerinden toplanmıştır.

3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Bu formda katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, ekonomik durum, anne sağ olma durumu, baba sağ olma durumu, ebeveynlerin medeni durumu, çocukken bakım sağlayan kişi ve kardeş sayısı bilgileri istenmiştir.

3.3.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç)

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu, Perris ve ark. (1980) tarafından ilk olarak 81 madde ve 14 alt boyuttan oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Daha sonra Arrindell ve ark. (1983) tarafından 64 maddeye indirilmiştir ancak ölçeğin doldurulmasında yaşanan zorluklardan dolayı son olarak 23 maddeye indirilerek Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç) denilmiştir (Dirik, Yorulmaz ve Karancı, 2015).

23 maddelik ölçeğin; 6 maddesi ebeveyn duygusal sıcaklık boyutunu, 10 maddesi ebeveyn aşırı koruyuculuk boyutunu, 7 maddesi ise ebeveyn reddedicilik boyutunu ölçmektedir. Ölçekte ebeveyn tutumları anne ve baba için ayrı olarak, 4'lü derecelendirme (1= hiçbir zaman, 2= arada sırada, 3= sık sık, 4=her zaman) ile değerlendirilmiştir (Dirik, Yorulmaz ve Karancı, 2015).

KAET-Ç'nin Cronbach alfa değerleri ile belirlenen iç tutarlılık/güvenilirlik değerlerinde; baba duygusal sıcaklık değeri 0,79, baba aşırı koruyuculuk değeri 0,73, baba reddedicilik değeri 0,71 olarak bulunmuştur. Anne duygusal sıcaklık değeri 0,75, anne aşırı koruyuculuk değeri 0,72, anne reddedicilik değeri 0,64 olarak bulunmuştur (Dirik, Yorulmaz ve Karancı, 2015).

Mevcut yaptığımız çalışmamızda ise, "anne reddedicilik" boyutunun güvenilirlik

katsayısı 0.82, “anne duygusal sıcaklık” boyutunun 0.89, “anne koruyuculuk” boyutunun ise 0.85 olarak bulunmuştur. Benzer şekilde, “baba reddedicilik” alt boyutu için Alpha değeri 0.84, “baba duygusal sıcaklık” için 0.81 ve “baba koruyuculuk” için 0.87 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)

Korkut (1966) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ), 25 maddeden oluşmaktadır ve 5’li likert tipli bir ölçektir. Maddeler her zaman, sıklıkla, bazen, nadiren ve hiçbir zaman olarak 0 ile 4 arasında puan almaktadır. Ölçek sonucundan elde edilen puanın fazlalığı ile kişilerin iletişim becerileri arasında pozitif yönde ilişki vardır.

Ölçek tek boyutludur, güvenilirlik katsayısı .76 ($p < .001$) ve iç tutarlılık katsayısı olarak alfa değeri ise .80 ($p < .001$) olarak bulunmuştur (Korkut, 1996).

Bizim çalışmamızda ise İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği toplam puanı için elde edilen Cronbach’s Alpha katsayısı 0.88 bulunmuştur.

3.3.4. Sürekli Kaygı Envanteri

Spielberger ve ark. (1970) tarafından geliştirilen ve Öner ve LeCompte tarafından Türkçeye çevrilen Durumluk- Sürekli Kaygı Envanteri kısa ifadelerden oluşur ve kişinin kendini değerlendirmesini amaçlar. Toplam 40 maddeden oluşan ölçeğin, ilk 20 maddesi Durumluk Kaygı Ölçeği, ikinci 20 maddesi ise Süreklilik Kaygı Ölçeğidir ve böylelikle ölçek iki farklı ölçekten oluşmaktadır. Sürekli Kaygı Ölçeğinde maddeler 1 (hemen hiçbir zaman) ve 4 (hemen her zaman) olacak şekilde sıralanarak katılımcılar tarafından işaretlenilir.

Ölçekte doğrudan ve tersine olmak üzere iki tür ifade bulunur. Doğrudan ifadeler olumsuz duyguları, tersine ifadeler ise olumlu duyguları ifade eder. Ölçekten alınan toplam puan 20-80 arası değişiklik gösterebilir ve puan ve kaygı düzeyi doğru orantılıdır. Sürekli kaygı ölçeğinde değişmeyen değer 35 ve katılımcının aldığı en son puan ise kaygı puanıdır.

Sürekli Kaygı Ölçeğinin alpha korelasyonları ile belirlenen güvenilirlik katsayısının .83 ile .087 arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar ölçeğin yüksek madde homojenliğine ve iç tutarlılığına sahip olduğunu göstermiştir (Öner ve LeCompte, 1983).

Sürekli Kaygı Ölçeğini kullandığımız araştırmamızda ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0.85 olarak belirlenmiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan katılanların tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir.

Tablo 1: Normal dağılım

	Basıklık	Çarpıklık
Anne Reddedicilik	0.485	1.254
Anne Duygusal Sıcaklık	-0.716	0.020
Anne Koruyuculuk	0.626	0.823
Baba Reddedicilik	1.085	1.569
Baba Duygusal Sıcaklık	-0.682	-0.052
Baba Koruyuculuk	-0.164	0.607
İletişim Becerileri Toplam	0.872	-0.702
Sürekli Kaygı Toplam	-0.330	0.088

İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George, ve Mallery, 2010) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır.

Ölçek düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler pearson korelasyon ve lineer regresyon analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Katılanların tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde bağımsız gruplar

t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi; F, p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü (Anova) ve post hoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır.

4.BULGULAR

Katılanların tanımlayıcı özelliklerine yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Katılanların tanımlayıcı özelliklere göre dağılımı

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş		
18-26	149	49.2
27-35	154	50.8
Cinsiyet		
Erkek	86	28.4
Kadın	217	71.6
Eğitim Durumu		
İlkokul Ortaokul	20	6.6
Lise	72	23.8
Üniversite Ve Üzeri	211	69.6
Ekonomik Durum		
Kötü	24	7.9
Orta	220	72.6
İyi	59	19.5
Medeni Durum		
Evli	115	38.0

Bekar	188	62.0
-------	-----	------

Anne Sağ Olma Durumu

Evet	289	95.4
------	-----	------

Hayır	14	4.6
-------	----	-----

Baba Sağ Olma Durumu

Evet	268	88.4
------	-----	------

Hayır	35	11.6
-------	----	------

Ebeveyn Medeni Durumu

Evli	285	94.1
------	-----	------

Boşanmış	18	5.9
----------	----	-----

Çocukken Bakım Sağlayan Kişi

Anne	258	85.1
------	-----	------

Baba	45	14.9
------	----	------

Kardeş Sayısı

1-2	65	21.5
-----	----	------

3	111	36.6
---	-----	------

4 Ve Üzeri	127	41.9
------------	-----	------

Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bulgulara göre, çalışmaya katılan bireylerin yaş dağılımı %49,2 oranında 18–26 yaş aralığında, %50,8 oranında ise 27–35 yaş aralığında yer almaktadır. Katılımcıların %28,4’ü erkek, %71,6’sı kadındır. Eğitim düzeylerine bakıldığında, %6,6’sının ilköğretim veya ortaokul, %23,8’inin lise ve büyük çoğunluğun (%69,6) ise üniversite ve üzeri düzeyde eğitim aldığı görülmektedir.

Ekonomik durum açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %7,9'u ekonomik durumunu “kötü”, %72,6'sı “orta”, %19,5'i ise “iyi” olarak belirtmiştir.

Medeni durum açısından incelendiğinde, katılımcıların %38,0'ı evli, %62,0'si bekar. Annelerin hayatta olma durumuna göre %95,4'ü “evet”, %4,6'sı “hayır” yanıtını vermiştir. Babaların hayatta olma durumuna göre ise %88,4'ü babasının hayatta olduğunu, %11,6'sı ise olmadığını belirtmiştir. Ebeveynlerin medeni durumuna ilişkin olarak katılımcıların büyük çoğunluğu (%94,1) ebeveynlerinin evli olduğunu, %5,9'u ise boşanmış olduklarını ifade etmiştir.

Çocukluk döneminde bakım sağlayan kişi olarak %85,1 oranında “anne”, %14,9 oranında “baba” cevabı verilmiştir. Kardeş sayısına bakıldığında ise katılımcıların %21,5'i 1–2 kardeşe, %36,6'sı 3 kardeşe, %41,9'u ise 4 ve üzeri kardeşe sahip olduğunu bildirmiştir. Bu bulgular, örneklemin demografik açıdan çeşitlilik gösterdiğini ve farklı sosyo-ekonomik geçmişlerden bireyleri içerdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Algılanan ebeveyn tutumları puan ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.	Ölçek Ranjı
Anne Reddedicilik	303	10.558	4.775	7.000	28.000	7-28
Anne Duygusal Sıcaklık	303	17.343	5.469	7.000	28.000	7-28
Anne Koruyuculuk	303	18.046	5.228	9.000	35.000	9-36
Baba Reddedicilik	303	10.894	4.654	7.000	28.000	7-28
Baba Duygusal Sıcaklık	303	18.700	4.982	7.000	28.000	7-28
Baba Koruyuculuk	303	20.073	5.227	10.000	35.000	9-36

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarına ilişkin puan ortalamaları incelendiğinde, “Anne Reddedicilik” alt boyutunda ortalamanın 10.56 (± 4.78) olduğu görülmektedir. Bu değer, 7 ile 28 arasında değişen ölçek aralığında düşük ile orta düzey arasında bir reddedicilik algısını yansıtmaktadır. “Anne Duygusal Sıcaklık” alt boyutunda ortalama puan 17.34 (± 5.47) olup, bu durum annelere yönelik duygusal sıcaklık algısının orta-yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. “Anne Koruyuculuk” boyutunda ise ortalama puan 18.05 (± 5.23) olarak bulunmuş, bu da 9 ile 36 arasındaki ölçek aralığı

dikkate alındığında katılımcıların annelerini orta düzeyde koruyucu olarak algıladıklarına işaret etmektedir.

Babalara ilişkin algılar incelendiğinde, “Baba Reddedicilik” alt boyutunda ortalama puan 10.89 (± 4.65) olarak hesaplanmış olup, bu değer babalara yönelik reddedicilik algısının da düşük-orta düzeyde olduğunu göstermektedir. “Baba Duygusal Sıcaklık” alt boyutunun ortalaması 18.70 (± 4.98) olup, annelere yönelik duygusal sıcaklık ortalamasından daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, katılımcıların babalarından annelere kıyasla daha fazla duygusal sıcaklık algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. “Baba Koruyuculuk” alt boyutunda ise ortalama puan 20.07 (± 5.23) olarak tespit edilmiştir. Bu değer, 9 ile 36 arasında değişen teorik puan aralığında orta düzeyli bir koruyuculuk algısını ortaya koymaktadır.

Tüm alt boyutlarda minimum puanların ölçek alt sınırlarına yakın, maksimum puanların ise üst sınırlara yakın olduğu görülmektedir. Bu bulgu, katılımcılar arasında ebeveyn tutumlarına ilişkin algı düzeylerinin anlamlı biçimde farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 4. İletişim becerileri puan ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.	Ölçek Ranjı
İletişim Becerileri Toplam	303	76.122	13.672	25.000	100.000	0-100

Katılımcıların iletişim becerilerine ilişkin toplam puan ortalamaları incelendiğinde, İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği’nden elde edilen ortalama puan 76.12 (± 13.67) olarak belirlenmiştir. Bu sonuç, ölçeğin 0 ile 100 puan arasında değişen puan aralığında, katılımcıların iletişim becerilerinin orta-üst düzeyde değerlendirildiğini göstermektedir. Minimum puanın 25 ve maksimum puanın 100 olması bireyler arasında iletişim becerileri açısından geniş bir dağılım bulunduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bu bulgu, örneklemin iletişim yeterlilikleri açısından homojen olmadığını ve farklı düzeyde iletişim becerilerine sahip bireyleri içerdiğini göstermektedir.

Tablo 5. Sürekli kaygı puan ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.	Ölçek Ranjı
Sürekli Kaygı Toplam	303	46.736	9.152	24.000	70.000	20-80

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerine ilişkin puan ortalamaları incelendiğinde, Sürekli Kaygı Ölçeği toplam puan ortalaması 46.74 (± 9.15) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin teorik puan aralığı 20 ile 80 arasında olup, bu sonuç katılımcıların genel olarak orta düzeyde sürekli kaygı yaşadıklarını göstermektedir. Minimum puanın 24, maksimum puanın ise 70 olarak kaydedilmesi, örneklem içinde hem düşük hem de yüksek düzeyde kaygı yaşayan bireylerin bulunduğunu ve sürekli kaygı düzeylerinin bireyler arasında farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, çalışmada ele alınan diğer psikolojik değişkenlerle kaygı düzeyi arasındaki ilişkilerin araştırılmasına olanak tanımaktadır.

Tablo 6. Algılanan ebeveyn tutumları, iletişim becerileri ve sürekli kaygı puanları arasında korelasyon analizi

	Sürekli Kaygı Toplam	Anne Reddedicilik	Anne Duygusal Sıcaklık	Anne Koruyuculuk	Baba Reddedicilik	Baba Duygusal Sıcaklık	Baba Koruyuculuk	İletişim Becerileri Toplam
Sürekli Kaygı Toplam	r 1.000 p 0.000							
Anne Reddedicilik	r 0.364* p 0.000	r 1.000 p 0.000						
Anne Duygusal Sıcaklık	r 0.201* p 0.000	r -0.187** p 0.001	r 1.000 p 0.000					
Anne Koruyuculuk	r 0.293* p 0.000	r 0.624** p 0.000	r 0.027 p 0.640	r 1.000 p 0.000				
	r 0.379* p 0.000	r 0.670** p 0.000	r -0.027 p 0.640	r 0.478** p 0.000	r 1.000 p 0.000			

Baba Reddedicilik	p	0.000	0.000	0.642	0.000	0.000		
	r	-						
Baba Duygusal Sıcaklık	r	0.156*	0.021	0.662**	0.077	-0.188**	1.000	
	p	0.007	0.716	0.000	0.183	0.001	0.000	
Baba Koruyuculuk	r	0.354*	0.467**	0.049	0.603**	0.646**	0.085	1.000
	p	0.000	0.000	0.394	0.000	0.000	0.142	0.000
İletişim Becerileri Toplam	r	0.234*	-0.026	0.215**	-0.007	-0.069	0.297**	0.029
	p	0.000	0.658	0.000	0.900	0.232	0.000	0.615

*<0,05; **<0,01; Pearson Korelasyon Analizi

Algılanan ebeveyn tutumları, iletişim becerileri ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre, sürekli kaygı ile anne reddedicilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0.364$, $p<0.01$). Bu bulgu, annesini daha reddedici algılayan bireylerin sürekli kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, anne koruyuculuk ($r=0.293$, $p<0.01$), baba reddedicilik ($r=0.379$, $p<0.01$) ve baba koruyuculuk ($r=0.354$, $p<0.01$) alt boyutları da sürekli kaygı ile anlamlı ve pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu durum, hem anne hem de babanın aşırı müdahaleci ya da mesafeli tutumlarının bireylerin kaygı düzeylerini artırabileceğine işaret etmektedir.

Öte yandan, anne duygusal sıcaklık ($r=-0.201$, $p<0.01$) ve baba duygusal sıcaklık ($r=-0.156$, $p<0.01$) alt boyutları sürekli kaygı ile negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir. Bu sonuç, ebeveynlerden algılanan duygusal destek ve yakınlığın bireylerin kaygı düzeylerini düşürebileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, iletişim becerileri toplam puanı ile sürekli kaygı arasında da negatif yönlü anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir ($r=-0.234$, $p<0.01$). Bu bulgu, iletişim becerileri yüksek olan bireylerin kaygı düzeylerinin daha düşük olabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 7. Algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin sürekli kaygı toplam üzerine etkisi

Bağımsız Değişken	Standart Edilmemiş		Standart Edilmiş		t	p	%95 Güven	
	Katsayılar		Katsayılar				Aralığı	
	B	SE	B			Alt	Üst	
Sabit	47.423	3.347			14.1	0.0	40.83	54.01
					68	00	6	1
Anne Reddedicilik	0.289	0.134	0.151		2.15	0.0	0.026	0.553
					9	32		
Anne Duygusal Sıcaklık	-0.231	0.089	-0.138		2.59	0.0	-0.406	-0.056
					5	10		
Anne Koruyuculuk	0.043	0.132	0.025		0.32	0.7	-0.217	0.303
					6	45		
Baba Reddedicilik	0.234	0.193	0.119		1.21	0.2	-0.145	0.614
					6	25		
Baba Duygusal Sıcaklık	-0.015	0.157	-0.008		0.09	0.9	-0.324	0.293
					7	22		
Baba Koruyuculuk	0.366	0.139	0.209		2.63	0.0	0.092	0.639
					1	09		
İletişim Becerileri Toplam	-0.131	0.035	-0.196		3.71	0.0	-0.201	-0.062
					9	00		

*Bağımlı Değişken=Sürekli Kaygı Toplam, $R=0.502$; $R^2=0.234$; $F=14.194$; $p=0.000$; Durbin Watson Değeri=2.047

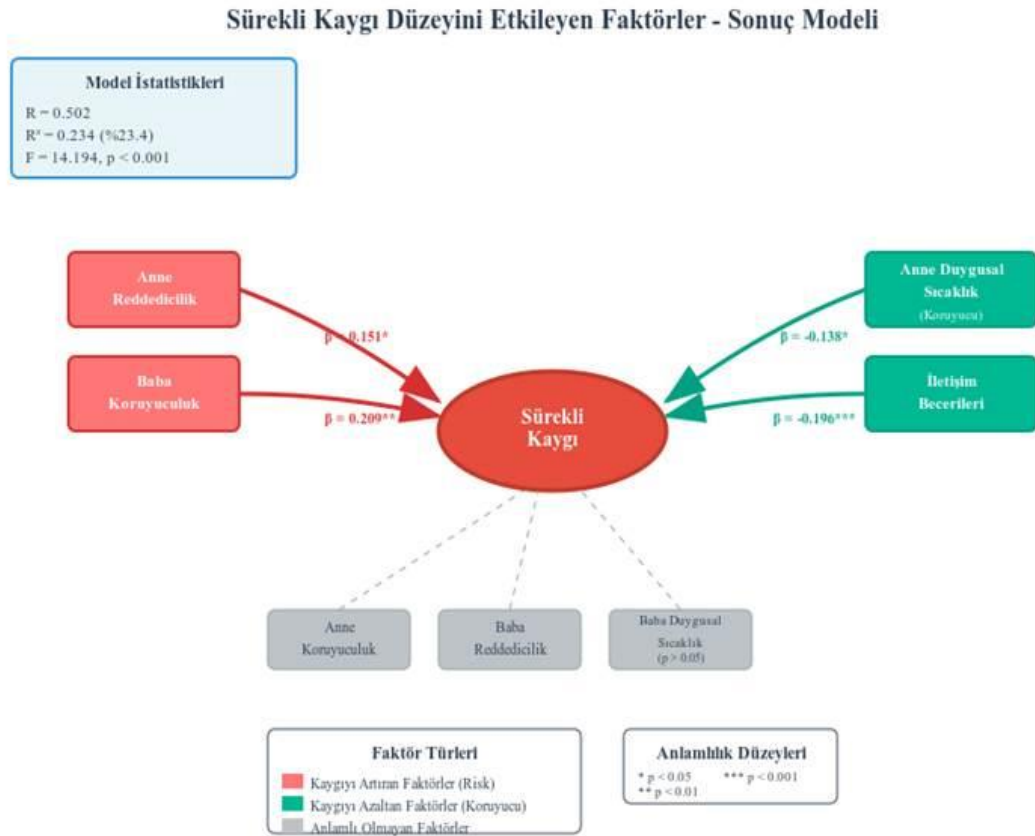
Algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin sürekli kaygı düzeyi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre, model anlamlı bulunmuştur ($F=14.194$, $p<0.001$). Modelin açıklayıcılık düzeyi

$R^2=0.234$ olup, bu değişkenlerin birlikte sürekli kaygı düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %23,4'ünü açıkladığı görülmektedir. Ayrıca Durbin-Watson değeri 2.047 olarak hesaplanmış olup, modelde otokorelasyon sorunu bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Regresyon katsayıları incelendiğinde, anne reddedicilik ($B=0.289$, $p=0.032$), anne duygusal sıcaklık ($B=-0.231$, $p=0.010$), baba koruyuculuk ($B=0.366$, $p=0.009$) ve iletişim becerileri toplam puanı ($B=-0.131$, $p<0.001$) değişkenlerinin sürekli kaygı üzerinde anlamlı etkileri olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara göre, annesini daha reddedici algılayan ve babasını daha koruyucu bulan bireylerin sürekli kaygı düzeylerinin arttığı, annesinden daha fazla duygusal sıcaklık algılayan ve iletişim becerileri daha yüksek olan bireylerin ise sürekli kaygı düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Diğer yandan, anne koruyuculuk ($p=0.745$), baba reddedicilik ($p=0.225$) ve baba duygusal sıcaklık ($p=0.922$) değişkenlerinin sürekli kaygı düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, özellikle duygusal destek ve bireyin iletişim yeterliliğinin kaygı düzeyleri üzerindeki koruyucu etkisini vurgularken, bazı ebeveyn tutumlarının etkisinin sınırlı olabileceğini göstermektedir.

Şekil 1. Algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin sürekli kaygı toplam üzerine etkisi

Tablo 8. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2
Anne Reddedicilik	İlkokul Ortaokul	20	9.650	3.117	0.393	0.676	0.003
	Lise	72	10.681	4.919			
	Üniversite Ve Üzeri	211	10.602	4.862			
Anne Duygusal Sıcaklık	İlkokul Ortaokul	20	16.400	4.198	0.519	0.596	0.003
	Lise	72	17.764	5.535			
	Üniversite Ve Üzeri	211	17.289	5.561			
Anne Koruyuculuk	İlkokul Ortaokul	20	18.800	4.479	0.780	0.459	0.005
	Lise	72	17.431	5.173			
	Üniversite Ve Üzeri	211	18.185	5.314			
Baba Reddedicilik	İlkokul Ortaokul	20	9.750	3.462	1.532	0.218	0.010
	Lise	72	10.347	3.904			
	Üniversite Ve Üzeri	211	11.190	4.960			
Baba Duygusal Sıcaklık	İlkokul Ortaokul	20	16.850	4.464	2.297	0.102	0.015
	Lise	72	19.472	4.873			
	Üniversite Ve Üzeri	211	18.611	5.032			
Baba Koruyuculuk	İlkokul Ortaokul	20	19.900	4.064	0.061	0.941	0.000
	Lise	72	19.917	5.548			
	Üniversite Ve Üzeri	211	20.142	5.233			

Tek Yönlü Varyans Analizi; F,p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anne reddedicilik puan ortalamaları incelendiğinde, ilkokul-ortaokul mezunları için ortalama 9.65, lise mezunları için 10.68, üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip katılımcılar için ise 10.60 olarak bulunmuştur ($F=0.393$, $p=0.676$). Benzer şekilde, anne duygusal sıcaklık puanları gruplar arasında anlamlı farklılık göstermemiştir ($F=0.519$, $p=0.596$); en yüksek ortalama lise mezunlarında görülmüştür (Ort=17.76). Anne koruyuculuk puanları da eğitim durumuna göre anlamlı bir değişiklik göstermemiştir ($F=0.780$, $p=0.459$).

Baba reddedicilik alt boyutunda en düşük ortalama ilkokul-ortaokul grubunda (Ort=9.75), en yüksek ortalama ise üniversite ve üzeri grupta (Ort=11.19) gözlemlenmiş, ancak bu fark anlamlı düzeye ulaşmamıştır ($F=1.532$, $p=0.218$). Baba duygusal sıcaklık boyutunda ise ortalamalar arasında görece belirgin farklılıklar görülmekle birlikte (örn. lise mezunları Ort=19.47), bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F=2.297$, $p=0.102$). Baba koruyuculuk puanları da eğitim düzeyine göre farklılaşmamıştır ($F=0.061$, $p=0.941$).

Tablo 9. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2
Anne Reddedicilik	1-2	65	10.139	4.500	1.544	0.215	0.010
	3	111	11.189	5.323			
	4 Ve Üzeri	127	10.221	4.366			
Anne Duygusal Sıcaklık	1-2	65	16.754	5.511	0.580	0.560	0.004
	3	111	17.333	5.764			
	4 Ve Üzeri	127	17.654	5.195			
Anne Koruyuculuk	1-2	65	17.385	4.653	0.890	0.412	0.006

	3	111	17.982	5.350			
	4 Ve Üzeri	127	18.441	5.398			
	1-2	65	10.739	4.406			
Baba Reddedicilik	3	111	11.333	4.741	0.800	0.450	0.005
	4 Ve Üzeri	127	10.591	4.708			
	1-2	65	18.723	5.091			
Baba Duygusal Sıcaklık	3	111	18.757	4.909	0.018	0.982	0.000
	4 Ve Üzeri	127	18.638	5.028			
	1-2	65	19.692	5.087			
Baba Koruyuculuk	3	111	20.478	5.442	0.562	0.571	0.004
	4 Ve Üzeri	127	19.913	5.124			

Tek Yönlü Varyans Analizi; F,p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının kardeş sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anne reddedicilik alt boyutunda en yüksek ortalama 3 kardeşi olan bireylerde (Ort=11.19), en düşük ortalama ise 1–2 kardeşi olan bireylerde (Ort=10.14) gözlemlenmiştir; ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F=1.544$, $p=0.215$). Benzer şekilde, anne duygusal sıcaklık ($F=0.580$, $p=0.560$) ve anne koruyuculuk ($F=0.890$, $p=0.412$) alt boyutlarında da kardeş sayısına göre anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Baba reddedicilik puanlarında 3 kardeşi olan grupta ortalama 11.33, 4 ve üzeri kardeşi olan grupta 10.59, 1–2 kardeşi olan grupta ise 10.74 olarak tespit edilmiştir. Ancak bu farklılık da anlamlı düzeye ulaşmamıştır ($F=0.800$, $p=0.450$). Baba duygusal

sıcaklık ($F=0.018$, $p=0.982$) ve baba koruyuculuk ($F=0.562$, $p=0.571$) boyutlarında da benzer şekilde kardeş sayısına bağlı anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 10. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının ekonomik duruma göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2	Fark
Anne Reddedicilik	Kötü	24	11.042	4.133	0.262	0.770	0.002	
	Orta	220	10.441	4.500				
	İyi	59	10.797	5.939				
Anne Duygusal Sıcaklık	Kötü (1)	24	14.542	4.064	3.897	0.021	0.025	2>1 3>1
	Orta (2)	220	17.432	5.276				
	İyi (3)	59	18.153	6.338				
Anne Koruyuculuk	Kötü	24	17.167	4.114	0.466	0.628	0.003	
	Orta	220	18.050	4.992				
	İyi	59	18.390	6.409				
Baba Reddedicilik	Kötü	24	12.208	4.727	1.138	0.322	0.008	
	Orta	220	10.846	4.349				
	İyi	59	10.542	5.627				
Baba Duygusal Sıcaklık	Kötü (1)	24	15.375	4.726	7.023	0.001	0.045	2>1 3>1
	Orta (2)	220	18.773	4.816				
	İyi (3)	59	19.780	5.200				
Baba Koruyuculuk	Kötü	24	20.042	5.449	0.413	0.662	0.003	
	Orta	220	20.223	5.069				
	İyi	59	19.525	5.755				

Tek Yönlü Varyans Analizi

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının ekonomik durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, yalnızca anne duygusal sıcaklık ve baba duygusal sıcaklık alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anne duygusal sıcaklık puanları gruplar arasında anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3.897$, $p=0.021$, $\eta^2=0.025$). Gruplar arası karşılaştırmalar sonucunda, ekonomik durumu orta düzeyde ($Ort=17.43$) ve iyi olan katılımcıların ($Ort=18.15$), ekonomik durumu kötü olanlara ($Ort=14.54$) kıyasla annelerini daha fazla duygusal sıcaklık gösteren bireyler olarak algıladıkları belirlenmiştir ($2>1$, $3>1$).

Benzer şekilde, baba duygusal sıcaklık alt boyutunda da ekonomik durumlara göre anlamlı fark bulunmuştur ($F=7.023$, $p=0.001$, $\eta^2=0.045$). Ortalama puanlar incelendiğinde, ekonomik durumu kötü olan katılımcıların babalarını en düşük düzeyde duygusal sıcaklıkla algıladıkları ($Ort=15.38$), buna karşın orta ($Ort=18.77$) ve iyi ($Ort=19.78$) ekonomik düzeye sahip bireylerin daha yüksek düzeyde duygusal sıcaklık algıladıkları görülmektedir ($2>1$, $3>1$).

Buna karşılık, anne ve baba reddedicilik, anne ve baba koruyuculuk ile anne koruyuculuk alt boyutlarında ekonomik duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu alt boyutlarda hesaplanan η^2 (etki büyüklüğü) değerlerinin 0.01'in altında kalması, ekonomik durumun bu tutumlar üzerindeki etkisinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Bu bulgular, ekonomik durumun özellikle ebeveynlerin duygusal yönleriyle ilgili algılar üzerinde belirleyici bir rol oynayabileceğini, ancak reddedicilik ya da koruyuculuk gibi tutumlar açısından belirgin bir fark yaratmadığını göstermektedir.

Tablo 11. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının yaşa göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Anne Reddedicilik	18-26	149	10.564	5.007	0.021	301	0.983	0.002
	27-35	154	10.552	4.555				
Anne Duygusal Sıcaklık	18-26	149	17.336	5.448	-0.024	301	0.981	0.003

	27-35	154	17.351	5.508				
	18-26	149	17.926	5.480				
Anne Koruyuculuk					-0.393	301	0.695	0.045
	27-35	154	18.162	4.987				
	18-26	149	11.060	4.879				
Baba Reddedicilik					0.610	301	0.542	0.070
	27-35	154	10.734	4.437				
	18-26	149	18.772	4.939				
Baba Duygusal Sıcaklık					0.248	301	0.805	0.028
	27-35	154	18.630	5.038				
	18-26	149	20.302	5.604				
Baba Koruyuculuk					0.751	301	0.453	0.086
	27-35	154	19.851	4.844				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının yaşa göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, 18–26 yaş grubu ile 27–35 yaş grubu arasında hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anne reddedicilik alt boyutunda 18–26 yaş grubunun ortalama puanı 10.56, 27–35 yaş grubunun ortalaması ise 10.55 olup, fark ihmal edilebilecek düzeydedir ($t=0.021$, $p=0.983$). Benzer şekilde, anne duygusal sıcaklık ($t=-0.024$, $p=0.981$) ve anne koruyuculuk ($t=-0.393$, $p=0.695$) alt boyutlarında da yaş grupları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Baba reddedicilik puanları 18–26 yaş grubunda 11.06, 27–35 yaş grubunda ise 10.73 olarak bulunmuş, ancak bu fark da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t=0.610$, $p=0.542$). Baba duygusal sıcaklık ($t=0.248$, $p=0.805$) ve baba koruyuculuk ($t=0.751$, $p=0.453$) alt boyutlarında da benzer şekilde anlamlı olmayan farklar gözlemlenmiştir.

Tablo 12. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Anne Reddedicilik	Erkek	86	11.616	5.556	2.449	301	0.029	0.312
	Kadın	217	10.138	4.370				
Anne Duygusal Sıcaklık	Erkek	86	18.267	5.487	1.859	301	0.064	0.237
	Kadın	217	16.977	5.432				
Anne Koruyuculuk	Erkek	86	18.954	5.320	1.910	301	0.057	0.243
	Kadın	217	17.687	5.159				
Baba Reddedicilik	Erkek	86	10.907	4.804	0.030	301	0.976	0.004
	Kadın	217	10.889	4.605				
Baba Duygusal Sıcaklık	Erkek	86	19.628	4.887	2.053	301	0.041	0.262
	Kadın	217	18.332	4.982				
Baba Koruyuculuk	Erkek	86	20.279	4.965	0.432	301	0.666	0.055
	Kadın	217	19.991	5.337				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, bazı alt boyutlarda cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır.

Öncelikle, anne reddedicilik alt boyutunda erkeklerin ortalaması 11.62, kadınların ise 10.14 olarak bulunmuş ve bu fark anlamlıdır ($t=2.449$, $p=0.029$). Bu sonuç, erkek katılımcıların annelerini kadınlara kıyasla daha fazla reddedici olarak algıladığını göstermektedir. Baba duygusal sıcaklık alt boyutunda da anlamlı bir fark gözlenmiş, erkeklerin ortalaması 19.63, kadınların ise 18.33 olarak hesaplanmıştır ($t=2.053$,

p=0.041). Bu bulgu, erkek katılımcıların babalarını daha sıcak ve ilgili olarak algıladıklarını düşündürmektedir.

Diğer yandan, anne duygusal sıcaklık (t=1.859, p=0.064) ve anne koruyuculuk (t=1.910, p=0.057) alt boyutlarında da cinsiyetler arasında anlamlılığa oldukça yakın farklar gözlenmiş olsa da bu farklar istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. Baba reddedicilik (t=0.030, p=0.976) ve baba koruyuculuk (t=0.432, p=0.666) alt boyutlarında ise cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Cohen's d değerlerine bakıldığında, anlamlı fark görülen alt boyutlarda etki büyüklüklerinin küçük düzeyde olduğu görülmektedir (d=0.312 ve d=0.262). Bu da cinsiyetin bazı algılanan ebeveyn tutumları üzerinde etkili olabileceğini ancak bu etkinin güçlü olmadığını göstermektedir. Genel olarak bu bulgular, ebeveyn tutumlarına ilişkin algıların cinsiyete göre kısmen farklılaştığını, özellikle erkek bireylerin anneleri daha reddedici, babaları ise daha sıcak algılamaya eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Tablo 13. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının medeni duruma göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Anne Reddedicilik	Evli	115	10.522	4.579	-0.103	301	0.918	0.012
	Bekar	188	10.580	4.902				
Anne Duygusal Sıcaklık	Evli	115	17.278	5.695	-0.161	301	0.872	0.019
	Bekar	188	17.383	5.342				
Anne Koruyuculuk	Evli	115	18.183	5.190	0.355	301	0.723	0.042
	Bekar	188	17.963	5.262				
Baba Reddedicilik	Evli	115	10.191	4.328	-2.068	301	0.035	0.245
	Bekar	188	11.325	4.804				
Baba Duygusal Sıcaklık	Evli	115	18.948	5.005	0.678	301	0.499	0.080
	Bekar	188	18.548	4.975				

Baba Koruyuculuk	Evli	115	19.565	5.037	-1.323	301	0.187	0.157
	Bekar	188	20.383	5.330				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının medeni duruma göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, yalnızca baba reddedicilik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

Baba reddedicilik puan ortalamaları evli bireylerde 10.19, bekar bireylerde ise 11.33 olarak belirlenmiş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2.068$, $p=0.035$, $d=0.245$). Bu durum, bekar bireylerin babalarını evli bireylere kıyasla daha reddedici olarak algıladıklarını göstermektedir.

Diğer alt boyutlar incelendiğinde; anne reddedicilik ($p=0.918$), anne duygusal sıcaklık ($p=0.872$), anne koruyuculuk ($p=0.723$), baba duygusal sıcaklık ($p=0.499$) ve baba koruyuculuk ($p=0.187$) puanlarında medeni duruma göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu alt boyutlarda elde edilen Cohen's d değerleri de 0.20'nin altında kalarak farkların pratik açıdan küçük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Genel olarak bu bulgular, bireylerin medeni durumlarının algıladıkları ebeveyn tutumları üzerinde büyük ölçüde etkili olmadığını, ancak özellikle baba ile ilişkide belirli duygusal algı farklılıklarının medeni durum bağlamında ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 14. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının anne sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Anne Reddedicilik	Evet	289	10.446	4.698	-1.852	301	0.065	0.507
	Hayır	14	12.857	5.895				
Anne Duygusal Sıcaklık	Evet	289	17.360	5.506	0.240	301	0.810	0.066
	Hayır	14	17.000	4.820				

Anne Koruyuculuk	Evet	289	18.010	5.204	-0.541	301	0.589	0.148
	Hayır	14	18.786	5.860				
Baba Reddedicilik	Evet	289	10.848	4.616	-0.792	301	0.429	0.217
	Hayır	14	11.857	5.503				
Baba Duygusal Sıcaklık	Evet	289	18.685	5.020	-0.231	301	0.818	0.063
	Hayır	14	19.000	4.279				
Baba Koruyuculuk	Evet	289	20.059	5.211	-0.208	301	0.835	0.057
	Hayır	14	20.357	5.759				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının anne sağ olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Her ne kadar istatistiksel olarak anlamlı olmasa da, anne reddedicilik puanları açısından gruplar arasında görece belirgin bir fark gözlemlenmiştir. Annesi hayatta olan katılımcıların ortalama puanı 10.45, annesi hayatta olmayan katılımcıların ortalaması ise 12.86 olarak hesaplanmıştır ($t=-1.852$, $p=0.065$). Bu fark anlamlılık sınırına oldukça yakın olmakla birlikte, küçük örneklem ($n=14$) nedeniyle anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. Ancak Cohen's $d = 0.507$ ile orta düzeyde bir etki büyüklüğü göstermektedir; bu da annenin sağ olup olmasının özellikle reddedicilik algısında psikolojik bir yansıması olabileceğini düşündürmektedir.

Diğer alt boyutlarda; anne duygusal sıcaklık ($p=0.810$), anne koruyuculuk ($p=0.589$), baba reddedicilik ($p=0.429$), baba duygusal sıcaklık ($p=0.818$) ve baba koruyuculuk ($p=0.835$) açısından anlamlı farklar bulunmamıştır.

Genel olarak bu bulgular, annenin hayatta olup olmasının bireylerin ebeveyn tutumlarına ilişkin algılarını büyük ölçüde etkilemediğini ortaya koymaktadır. Ancak

reddedicilik algısında orta düzeye yakın bir farkın gözlenmiş olması, bu konunun daha geniş örneklerle incelenmesinin faydalı olabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 15. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının baba sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Anne Reddedicilik	Evet	268	10.422	4.557	-1.375	301	0.282	0.247
	Hayır	35	11.600	6.175				
Anne Duygusal Sıcaklık	Evet	268	17.295	5.476	-0.426	301	0.670	0.077
	Hayır	35	17.714	5.480				
Anne Koruyuculuk	Evet	268	18.056	5.115	0.090	301	0.928	0.016
	Hayır	35	17.971	6.104				
Baba Reddedicilik	Evet	268	10.858	4.478	-0.374	301	0.764	0.067
	Hayır	35	11.171	5.904				
Baba Duygusal Sıcaklık	Evet	268	18.672	4.953	-0.271	301	0.787	0.049
	Hayır	35	18.914	5.266				
Baba Koruyuculuk	Evet	268	20.272	5.239	1.848	301	0.066	0.332
	Hayır	35	18.543	4.949				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d):Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının baba sağ olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Ancak bazı alt boyutlarda dikkat çeken eğilimler gözlenmiştir.

Anne reddedicilik puanı, babası hayatta olan bireylerde ortalama 10.42, babası vefat etmiş olan bireylerde ise 11.60 olarak bulunmuştur. Aradaki fark anlamlı olmasa da ($t=$

1.375, $p=0.282$), etki büyüklüğü Cohen's $d = 0.247$ ile küçük-orta düzeyde kabul edilebilecek bir düzeydedir. Benzer şekilde, baba koruyuculuk alt boyutunda da dikkat çekici bir farklılık gözlenmiştir. Babası hayatta olan bireylerin baba koruyuculuk puan ortalaması 20.27 iken, babası hayatta olmayan bireylerde bu ortalama 18.54'e düşmektedir ($t=1.848$, $p=0.066$). Anlamlılık düzeyine oldukça yakın olan bu farkın Cohen's $d = 0.332$ ile küçük-orta düzeyde bir etki büyüklüğü taşıdığı görülmektedir.

Diğer tüm alt boyutlarda (anne duygusal sıcaklık, anne koruyuculuk, baba reddedicilik ve baba duygusal sıcaklık) gruplar arasında anlamlı farklar gözlenmemiştir ($p>0.05$).

Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, bireylerin babalarının hayatta olup olmamasının algılanan ebeveyn tutumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmadığı söylenebilir. Ancak özellikle baba koruyuculuğu ve anne reddediciliği gibi bazı boyutlarda anlamlılığa yakın farkların ortaya çıkması, bu değişkenin duygusal algılar üzerinde sınırlı da olsa bir etkisi olabileceğini düşündürmektedir. Daha geniş ve dengeli örneklemelerle bu ilişkinin yeniden değerlendirilmesi önerilebilir.

Tablo 16. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının ebeveyn medeni durumu göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Anne Reddedicilik	Evli	285	10.368	4.701	-2.777	301	0.006	0.675
	Boşanmış	18	13.556	5.067				
Anne Duygusal Sıcaklık	Evli	285	17.684	5.298	4.450	301	0.000	1.082
	Boşanmış	18	11.944	5.450				
Anne Koruyuculuk	Evli	285	17.944	5.193	-1.358	301	0.176	0.330
	Boşanmış	18	19.667	5.657				
Baba Reddedicilik	Evli	285	10.842	4.668	-0.778	301	0.437	0.189
	Boşanmış	18	11.722	4.483				
Baba Duygusal Sıcaklık	Evli	285	18.804	4.928	1.446	301	0.149	0.351

	Boşanmış	18	17.056	5.672				
Baba Koruyuculuk	Evli	285	20.091	5.239				
	Boşanmış	18	19.778	5.174	0.246	301	0.806	0.060

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının ebeveynlerin medeni durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, bazı alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır.

Özellikle anne reddedicilik ve anne duygusal sıcaklık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Anne reddedicilik puanı, ebeveynleri evli olan bireylerde ortalama 10.37, boşanmış olanlarda ise 13.56 olarak bulunmuş ve bu fark anlamlı düzeydedir ($t=-2.777$, $p=0.006$, $d=0.675$). Bu sonuç, ebeveynleri boşanmış bireylerin annelerini daha reddedici olarak algıladıklarını göstermektedir.

Daha çarpıcı bir fark ise anne duygusal sıcaklık boyutunda gözlenmiştir. Evli ebeveynlere sahip bireylerin ortalaması 17.68 iken, boşanmış ebeveynlere sahip bireylerde bu ortalama 11.94 olarak belirlenmiştir ($t=4.450$, $p<0.001$). Cohen's $d=1.082$ ile bu fark çok büyük düzeyde bir etki büyüklüğüne sahiptir. Bu bulgu, ebeveynleri boşanmış bireylerin annelerinden algıladıkları duygusal sıcaklığın belirgin şekilde daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer alt boyutlar olan anne koruyuculuk ($p=0.176$), baba reddedicilik ($p=0.437$), baba duygusal sıcaklık ($p=0.149$) ve baba koruyuculuk ($p=0.806$) açısından ise gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak anne koruyuculuk ve baba duygusal sıcaklık için Cohen's d değerleri sırasıyla 0.330 ve 0.351 olup küçük-orta düzeyde etkiye işaret etmektedir.

Genel olarak bu bulgular, özellikle annelere yönelik algıların ebeveynlerin medeni durumundan daha fazla etkilendiğini ve boşanma durumunun bireylerin annelerini daha reddedici ve daha az duygusal sıcaklık gösteren figürler olarak algılamalarına neden olabileceğini göstermektedir. Bu sonuçlar, aile yapısındaki değişimlerin bireylerin psikolojik algıları üzerinde önemli etkileri olabileceğini ortaya koymaktadır.

Tablo 17. Algılanan ebeveyn tutumları puanlarının çocukken bakım sağlayan kişi göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Anne Reddedicilik	Anne	258	10.655	4.830	0.849	301	0.397	0.137
	Baba	45	10.000	4.452				
Anne Duygusal Sıcaklık	Anne	258	17.248	5.442	-0.725	301	0.469	0.117
	Baba	45	17.889	5.658				
Anne Koruyuculuk	Anne	258	17.985	5.305	-0.491	301	0.624	0.079
	Baba	45	18.400	4.798				
Baba Reddedicilik	Anne	258	10.954	4.693	0.529	301	0.597	0.085
	Baba	45	10.556	4.465				
Baba Duygusal Sıcaklık	Anne	258	18.655	4.913	-0.373	301	0.710	0.060
	Baba	45	18.956	5.414				
Baba Koruyuculuk	Anne	258	20.097	5.374	0.193	301	0.823	0.031
	Baba	45	19.933	4.340				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının, çocukluk döneminde bakım sağlayan kişinin kim olduğuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anne reddedicilik puanı, çocuklukta bakım sağlayan kişi anne olan bireylerde 10.66, baba olan bireylerde ise 10.00 olarak belirlenmiş ($t=0.849$, $p=0.397$), fark anlamlı olmamakla birlikte etki büyüklüğü Cohen's $d = 0.137$ ile küçük düzeydedir. Benzer şekilde, anne duygusal sıcaklık ($t=-0.725$, $p=0.469$, $d=0.117$) ve anne koruyuculuk ($t=-$

0.491, $p=0.624$, $d=0.079$) alt boyutlarında da gruplar arasında fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Baba reddedicilik, baba duygusal sıcaklık ve baba koruyuculuk alt boyutlarında da bakım sağlayan kişinin anne ya da baba olması fark yaratmamıştır. Tüm bu alt boyutlarda p değerleri 0.05'in üzerinde kalmış, Cohen's d değerleri ise 0.03 ile 0.09 arasında düşük düzeylerde seyretmiştir.

Bu bulgular, bireylerin çocukken bakımını üstlenen kişinin anneleri ya da babaları olması durumunun, onların yetişkinlik döneminde ebeveyn tutumlarına dair algılarını belirgin biçimde etkilemediğini göstermektedir. Ancak bu yorum, özellikle baba tarafından bakım verilen bireylerin sayısının sınırlı olması nedeniyle dikkatle değerlendirilmelidir; daha dengeli örneklemelerle yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilebilir.

Tablo 18. İletişim becerileri puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2
İletişim Becerileri Toplam	İlkokul Ortaokul	20	76.200	16.446	0.697	0.499	0.005
	Lise	72	74.472	16.468			
	Üniversite Ve Üzeri	21	76.678	12.305			
		1					

Tek Yönlü Varyans Analizi; F,p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=0.697$, $p=0.499$).

Eğitim düzeylerine göre ortalamalar incelendiğinde; ilkokul-ortaokul mezunları için iletişim becerileri ortalaması 76.20, lise mezunları için 74.47 ve üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireyler için 76.68 olarak belirlenmiştir. Her ne kadar üniversite mezunlarının ortalaması en yüksek görünse de, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 19. İletişim becerileri puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2
	1-2	65	77.831	12.318			
İletişim Becerileri Toplam	3	111	75.360	14.172	0.693	0.501	0.005
	4 Ve Üzeri	127	75.913	13.912			

Tek Yönlü Varyans Analizi; F,p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (F=0.693, p=0.501).

Kardeş sayısına göre ortalamalar incelendiğinde; 1–2 kardeşi olan bireylerde ortalama iletişim becerisi puanı 77.83, 3 kardeşi olanlarda 75.36 ve 4 ve üzeri kardeşi olanlarda 75.91 olarak belirlenmiştir. Gruplar arasında küçük farklar görülse de, bu farklılıklar istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır.

Tablo 20. İletişim becerileri puanlarının ekonomik duruma göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2	Fark
	Kötü (1)	24	69.458	15.973				
İletişim Becerileri Toplam	Orta (2)	220	75.677	13.879	6.185	0.002	0.040	2>1 3>1
	İyi (3)	59	80.492	10.306				3>2

Tek Yönlü Varyans Analizi

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının ekonomik durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F=6.185, p=0.002).

Ekonomik durumu "kötü" olan bireylerin ortalama iletişim becerileri puanı 69.46 ile en düşük düzeyde bulunmuştur. Ekonomik durumu "orta" olan bireylerde bu ortalama

75.68, "iyi" durumda olan bireylerde ise 80.49 olarak belirlenmiştir. Post-hoc karşılaştırmalara göre, hem orta ($2>1$) hem de iyi ekonomik düzeye sahip bireyler ($3>1$), kötü durumda olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek iletişim becerileri puanlarına sahiptir. Ayrıca, ekonomik durumu "iyi" olan bireylerin puanları, "orta" durumda olanlardan da anlamlı biçimde yüksektir ($3>2$).

Eta kare (η^2) değeri 0.040 olup, bu farkın küçük-orta düzeyde bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, ekonomik koşulların bireylerin iletişim becerileri üzerinde anlamlı ve yönlendirici bir etkisi olabileceğini ortaya koymaktadır. Özellikle ekonomik açıdan daha iyi durumda olan bireylerin, sosyal etkileşim, ifade becerisi ve dinleme gibi iletişim alanlarında daha yetkin olduğu söylenebilir.

Tablo 21. İletişim becerileri puanlarının yaşa göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
İletişim Becerileri Toplam	18-26	149	75.349	12.859	-0.968	301	0.334	0.111
	27-35	154	76.870	14.418				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, 18–26 yaş grubuyla 27–35 yaş grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-0.968$, $p=0.334$).

Yaş gruplarına göre iletişim becerileri puan ortalamaları karşılaştırıldığında; 18–26 yaş grubunun ortalaması 75.35, 27–35 yaş grubunun ortalaması ise 76.87 olarak belirlenmiştir. Her ne kadar 27–35 yaş grubunun puanı daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel anlamlılığa ulaşmamıştır.

Bu bulgular, genç yetişkin bireyler arasında yaşa bağlı olarak iletişim becerilerinde anlamlı bir değişiklik olmadığını ve yaş değişkeninin iletişim becerileri üzerinde belirleyici bir rol oynamadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 22. İletişim becerileri puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
İletişim Becerileri Toplam	Erkek	86	79.058	13.438	2.371	301	0.018	0.302
	Kadın	217	74.959	13.620				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t=2.371$, $p=0.018$).

Ortalama puanlar incelendiğinde, erkek katılımcıların iletişim becerileri puanı ortalaması 79.06, kadın katılımcıların ise 74.96 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç, erkek bireylerin iletişim becerilerini kadın bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek değerlendirdiklerini göstermektedir.

Cohen's d değeri 0.302 olup, bu farkın küçük düzeyde bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, cinsiyet değişkeninin iletişim becerileri üzerinde anlamlı ancak sınırlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu farklılığın sosyal, kültürel ya da deneysel faktörlerle ilişkilendirilmesi olasıdır ve ilerleyen araştırmalarda bu ilişkiyi derinlemesine incelemek faydalı olabilir.

Tablo 23. İletişim becerileri puanlarının medeni duruma göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
İletişim Becerileri Toplam	Evli	115	77.783	13.832	1.658	301	0.098	0.196
	Bekar	188	75.106	13.510				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının medeni durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, evli ve bekar bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.658$, $p=0.098$).

Ortalama puanlar incelendiğinde, evli bireylerin iletişim becerileri ortalaması 77.78, bekar bireylerin ise 75.11 olarak hesaplanmıştır. Evli bireylerin ortalamaları daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır.

Tablo 24. İletişim becerileri puanlarının anne sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
İletişim Becerileri Toplam	Evet	289	76.225	13.546	0.594	301	0.553	0.163
	Hayır	14	74.000	16.497				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının annelerinin hayatta olup olmasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (t=0.594, p=0.553).

Ortalama puanlar incelendiğinde, annesi hayatta olan bireylerin iletişim becerileri puanı 76.23, annesi hayatta olmayan bireylerin puanı ise 74.00 olarak belirlenmiştir.

Bu bulgular, annenin sağ olup olmasının bireylerin iletişim becerileri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ancak örnekleme annesi hayatta olmayan birey sayısının (n=14) sınırlı olması nedeniyle bu sonuçlar dikkatle yorumlanmalı, daha büyük ve dengeli örneklemelerle yeniden incelenmelidir.

Tablo 25. İletişim becerileri puanlarının baba sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
İletişim Becerileri Toplam	Evet	268	76.433	13.253	1.095	301	0.274	0.197
	Hayır	35	73.743	16.564				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının babalarının hayatta olup olmasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (t=1.095, p=0.274).

Ortalama değerlere göre, babası hayatta olan bireylerin iletişim becerileri puanı 76.43, babası hayatta olmayan bireylerin puanı ise 73.74 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar babası hayatta olmayan bireylerin puanı daha dūřuk olsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 26. İletişim becerileri puanlarının ebeveyn medeni durumu göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
İletişim Becerileri Toplam	Evli	285	76.512	13.259	1.986	301	0.048	0.483
	Boşanmış	18	69.944	18.460				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının ebeveynlerinin medeni durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t=1.986, p=0.048).

Ortalama değerlere göre, ebeveynleri evli olan bireylerin iletişim becerileri puanı 76.51, ebeveynleri boşanmış olan bireylerin puanı ise 69.94 olarak belirlenmiştir. Bu fark anlamlı düzeyde olup, Cohen's d = 0.483 değeriyle orta düzeyde bir etki büyüklüğüne sahiptir.

Bu bulgu, ebeveynleri bořanmıř bireylerin iletiřim becerilerini daha dūřuk düzeyde deęerlendirdiklerini göstermektedir. Bu durum, erken dönem aile yapısının ve ebeveyn iliřkilerinin bireylerin sosyal iletiřim geliřimi üzerinde etkili olabileceęini dūřndrmektedir. Özellikle ocuklukta yařanan aile içi iliřkilerin kalitesi, bireyin ileriki yařamındaki iletiřim becerilerini řekillendirebilir. Bu baęlamda, bořanma deneyiminin duygusal ve sosyal yansımalarının iletiřim yetkinlięi üzerinde etkili olduęu söylenebilir.

Tablo 27. İletişim becerileri puanlarının çocukken bakım sağlayan kişi göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
İletişim Becerileri Toplam	Anne	258	75.624	13.611	-1.522	301	0.129	0.246
	Baba	45	78.978	13.823				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların iletişim becerileri puanlarının, çocukluk döneminde bakım sağlayan kişinin anne ya da baba olmasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-1.522$, $p=0.129$).

Ortalama puanlar incelendiğinde, çocukken annesi tarafından bakım sağlanan bireylerin iletişim becerileri puanı 75.62, babası tarafından bakım sağlanan bireylerin puanı ise 78.98 olarak belirlenmiştir. Her ne kadar baba tarafından bakım sağlanan grupta puanlar daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 28. Sürekli kaygı puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2
Sürekli Kaygı Toplam	İlkokul Ortaokul	20	48.400	8.543	1.744	0.177	0.011
	Lise	72	48.167	8.619			
	Üniversite Ve Üzeri	211	46.090	9.346			

Tek Yönlü Varyans Analizi; F, 3p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=1.744$, $p=0.177$).

Ortalama değerlere bakıldığında, ilkokul-ortaokul mezunlarının sürekli kaygı puanı 48.40, lise mezunlarının puanı 48.17, üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylerin

ise 46.09 olarak belirlenmiştir. En düşük sürekli kaygı düzeyinin üniversite mezunlarında gözlemlenmiş olmasına karşın, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 29. Sürekli kaygı puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2
	1-2	65	46.969	9.225			
Sürekli Kaygı Toplam	3	111	47.261	9.472	0.456	0.634	0.003
	4 Ve Üzeri	127	46.158	8.865			

Tek Yönlü Varyans Analizi; F, p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur (F=0.456, p=0.634). Ortalama puanlar incelendiğinde; 1–2 kardeşi olan bireylerin sürekli kaygı ortalaması 46.97, 3 kardeşi olanların 47.26, 4 ve üzeri kardeşi olan bireylerin ise 46.16'dır. Bu değerler arasında gözlenen küçük farklılıklar anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır.

Tablo 30. Sürekli kaygı puanlarının ekonomik duruma göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	η^2
	Kötü	24	49.500	10.325			
Sürekli Kaygı Toplam	Orta	220	46.859	8.723	2.011	0.136	0.013
	İyi	59	45.153	10.039			

Tek Yönlü Varyans Analizi; F,p: Anlamlılık; η^2 : Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin ekonomik durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, ekonomik gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (F=2.011, p=0.136). Ortalama puanlar incelendiğinde, ekonomik durumu "kötü" olarak değerlendirilen bireylerin sürekli kaygı puanı 49.50, "orta" düzeydeki

bireylerin 46.86 ve "iyi" ekonomik durumda olan bireylerin ise 45.15 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ekonomik durumu daha düşük olan bireylerde kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu gösteren bir eğilim olsa da, fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 31. Sürekli kaygı puanlarının yaşa göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Sürekli Kaygı Toplam	18-26	149	48.201	8.986	2.772	301	0.006	0.318
	27-35	154	45.318	9.116				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin yaş gruplarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=2.772$, $p=0.006$).

Ortalama değerlere göre, 18–26 yaş grubundaki bireylerin sürekli kaygı puanı 48.20, 27–35 yaş grubundaki bireylerin ise 45.32 olarak bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı olup, Cohen's d değeri 0.318 ile küçük-orta düzeyde bir etki büyüklüğüne sahiptir.

Bu bulgu, daha genç bireylerin sürekli kaygı düzeylerinin, 27 yaş ve üzeri bireylere göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yaşın artmasıyla birlikte bireylerin yaşam deneyimlerinin, stresle başa çıkma kapasitelerinin ve duygusal dayanıklılıklarının gelişmesi, kaygı düzeyinin azalmasına katkı sağlıyor olabilir. Bu sonuç, özellikle genç yetişkinlerin ruh sağlığı destek hizmetlerinden yararlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Tablo 32. Sürekli kaygı puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Sürekli Kaygı Toplam	Erkek	86	44.326	8.735	-2.922	301	0.004	0.372
	Kadın	217	47.691	9.157				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=-2.922$, $p=0.004$).

Ortalama puanlar incelendiğinde, erkek katılımcıların sürekli kaygı puanı 44.33, kadın katılımcıların ise 47.69 olarak hesaplanmıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ve kadın bireylerin sürekli kaygı düzeylerinin erkek bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Ayrıca Cohen's d değeri 0.372 olarak hesaplanmış olup, bu farkın küçük-orta düzeyde bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, literatürde sıkça vurgulanan cinsiyetler arası kaygı düzeyi farklılıklarıyla örtüşmektedir. Özellikle kadın bireylerin toplumsal roller, yaşam deneyimleri ve stres faktörleri açısından daha yüksek düzeyde kaygı yaşama eğiliminde olabileceği söylenebilir. Bu durum, ruh sağlığı müdahalelerinde cinsiyet temelli yaklaşımların dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 33. Sürekli kaygı puanlarının medeni duruma göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Sürekli Kaygı Toplam	Evli	115	45.930	9.028	-1.199	301	0.231	0.142
	Bekar	188	47.229	9.216				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-1.199$, $p=0.231$).

Ortalama puanlara bakıldığında, evli bireylerin sürekli kaygı puanı 45.93, bekar bireylerin ise 47.23 olarak belirlenmiştir. Bekar bireylerin kaygı puanları daha yüksek görünmekle birlikte bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 34. Sürekli kaygı puanlarının anne sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Sürekli Kaygı Toplam	Evet	289	46.602	9.283	-1.158	301	0.073	0.317
	Hayır	14	49.500	5.288				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin annelerinin hayatta olup olmamasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-1.158$, $p=0.073$). Ancak, anlamlılık düzeyine yakın bir eğilim gözlenmiştir.

Tablo 35. Sürekli kaygı puanlarının baba sağ olma durumuna göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Sürekli Kaygı Toplam	Evet	268	46.929	9.279	1.017	301	0.310	0.183
	Hayır	35	45.257	8.082				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin babalarının hayatta olup olmamasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.017$, $p=0.310$).

Tablo 36. Sürekli kaygı puanlarının ebeveyn medeni durumu göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Sürekli Kaygı Toplam	Evli	285	46.572	9.242	-1.243	301	0.215	0.302
	Boşanmış	18	49.333	7.308				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin ebeveynlerinin medeni durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.243$, $p=0.215$).

Tablo 37. Sürekli kaygı puanlarının çocukken bakım sağlayan kişi göre farklılaşma durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p	d
Sürekli Kaygı Toplam	Anne	258	47.147	9.319	1.881	301	0.061	0.304
	Baba	45	44.378	7.805				

Bağımsız Gruplar T-Testi; t, p: Anlamlılık, sd: Serbestlik Derecesi; Cohen(d): Etki Büyüklüğü

Katılımcıların sürekli kaygı düzeylerinin çocukluk döneminde bakım sağlayan ebeveyne göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.881$, $p=0.061$).

5.TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular ilgili literatür ışığında değerlendirilmiş; mevcut sonuçların önceki çalışmalarla örtüşüp örtüşmediği tartışılmıştır. Elde edilen istatistiksel verilerin anlamı, psikolojik kuramlar ve sosyo-demografik etkiler çerçevesinde analiz edilmiş, sonuçların olası nedenleri yorumlanmıştır. Ayrıca bulguların alanyazındaki yeri, kuramsal ve pratik açıdan taşıdığı anlamlar dikkate alınarak ele alınmış; çelişen ya da destekleyen çalışmalara atıf yapılarak değerlendirme derinleştirilmiştir. Tartışma bölümü, araştırmanın sonuçlarının bilimsel bağlamda yerini belirlemek ve gelecekteki çalışmalara yön göstermek amacıyla yapılandırılmıştır.

5.1.Algılanan Ebeveyn Tutumları Düzeylerinin Tartışılması

Araştırmada elde edilen bulgular, katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının hem anne hem de baba figürlerine yönelik olarak anlamlı farklılıklar içerdiğini göstermektedir. Özellikle annelere yönelik “reddedicilik” algısının orta düzeye yakın olması, bu dönemdeki bireylerin annelerini eleştirel ya da mesafeli olarak değerlendirme eğiliminde olduklarını düşündürmektedir. Ergenlik dönemiyle birlikte, çocukların anneye daha yoğun ve çatışmalı ilişkiler yaşama olasılığı bu algıyı güçlendirebilir. Bu bulgu, Erozkan’ın (2012) çalışmasıyla tutarlıdır. Erozkan, annelerin koruyucu ve yüksek talepli tutumlarının ergen bireylerde kaygı duyarlılığı ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Anneye ilişkin “duygusal sıcaklık” puanlarının görece yüksek olması ise katılımcıların çoğunluğunun annelerini şefkatli ve destekleyici olarak algıladığını göstermektedir. Bu bulgu, literatürde sıcak ve destekleyici ebeveyn tutumlarının çocuklarda daha düşük düzeyde kaygıyla ilişkili olduğunu belirten çalışmalarla örtüşmektedir. Nadeem ve Misri’nin (2025) çalışmasında otoriter ve izin verici tutumların sosyal kaygıyla pozitif yönde ilişkili olduğu, buna karşılık demokratik ebeveynlik biçiminin kaygı düzeyini azalttığı vurgulanmıştır.

“Anne koruyuculuğu” puanlarının orta düzeyde bulunması, bireylerin annelerini ne aşırı müdahaleci ne de tamamen serbest bırakan bir tutumla değerlendirdiklerini düşündürmektedir. Bu tür bir dengeli tutum, bazı çalışmalarda çocuk ve ergenlerde kaygı semptomlarının gelişimini önleyici bir faktör olarak ele alınmıştır (Barnett ve ark., 2020).

Ancak aynı çalışmada, belirli kültürel bağlamlarda koruyuculuğun aşırıya kaçmasının bireysel özerkliği sınırlayarak kaygı düzeyini artırabileceği belirtilmiştir.

Baba figürüne yönelik bulgular da dikkat çekicidir. “Baba reddediciliği” puanlarının düşük-orta düzeyde olması, babaların daha az eleştirel ya da dışlayıcı algılandığına işaret etmektedir. Ancak Wolfradt ve arkadaşlarının (2003) çalışması, özellikle erkek çocuklarda baba tarafından sergilenen reddedici tutumların, kaygı düzeyleri üzerinde daha belirleyici bir etki oluşturduğunu göstermiştir. Dolayısıyla, baba reddediciliği düşük olsa da, bireysel farklılıklar bu algının etkisini şekillendirebilir.

Araştırmada “baba duygusal sıcaklığı” puanlarının annelere kıyasla daha yüksek çıkması dikkat çekici bir bulgudur. Bu durum, bazı katılımcıların babalarından daha fazla duygusal destek aldıklarını ya da babalarını daha az eleştirel olarak algıladıklarını göstermektedir. Mousavi ve arkadaşları (2016), farklı kültürel bağlamlarda baba tutumlarının çocuk ve gençlerin kaygı düzeyleri üzerindeki etkisinin değişkenlik gösterebileceğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, elde edilen bulgu, hem bireysel hem de kültürel bağlamlarda farklılaşabilecek çok katmanlı bir ilişkiyi işaret etmektedir.

“Baba koruyuculuğu” puanlarının da orta düzeyde olması, genel olarak dengeli bir tutum algısını desteklemektedir. Ancak Büge ve Koç’un (2024) çalışmasında vurgulandığı gibi, aşırı koruyuculuk çocukların özgüven gelişimini engelleyerek sosyal kaygıya neden olabilmektedir. Bu bulgu, baba figürlerinin bireyin kaygı düzeyindeki etkisinin annelere göre daha karmaşık olabileceğini düşündürmektedir. Aynı zamanda, baba tutumlarının bireyin iletişim becerileri üzerindeki etkisine de dolaylı olarak katkıda bulunabileceği ileri sürülebilir.

Genel olarak, araştırma bulguları ebeveyn figürlerine ilişkin algıların çeşitlilik gösterdiğini ve bu algıların bireylerin kaygı düzeyleri üzerinde önemli etkiler doğurabileceğini göstermektedir. Özellikle “baba duygusal sıcaklığı” puanlarının annelere göre daha yüksek olması, babaların sağladığı duygusal desteğin bireylerin güven duygusunu pekiştirdiğini ve kaygıyı azaltıcı bir rol üstlenebileceğini düşündürmektedir. Parmaksız (2019) bu yönde yaptığı çalışmasında, olumlu baba tutumlarının sosyal kaygı düzeylerini azaltarak bireyin iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağladığını ifade etmiştir.

Bununla birlikte, “anne reddediciliği” puanlarının orta düzeyde olması, bireylerin kaygı düzeyleri açısından potansiyel bir risk taşımaktadır. Güler’in (2012) araştırması,

reddedici ebeveyn tutumlarının düşük benlik saygısı ve yüksek sosyal kaygı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, annenin olumsuz tutumlarının bireyin kaygı düzeyleriyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Koruyucu tutumların hem anne hem de baba için orta düzeyde değerlendirilmesi, bu tutumun sınırlarının bireyin gelişimi üzerinde nasıl etkiler yarattığına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Teke ve Yılmaz (2020), koruyucu ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal beceri gelişimini sınırlayabildiğini ve sosyal ortamlarda yüksek kaygı yaşamalarına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Ancak, bu tutumların aşırıya kaçmadığı, dengeli düzeyde kaldığı durumlarda güven duygusunu destekleyerek olumlu etkilere neden olabileceği de vurgulanmaktadır.

İletişim becerileri bağlamında, duygusal sıcaklık algısı yüksek olan bireylerin sosyal kaygı düzeylerinin düşük olduğu ve daha etkili iletişim kurabildikleri gözlemlenmiştir. Sarı'nın (2020) çalışmasında öz anlayış ile iletişim becerileri arasında pozitif bir ilişki olduğu; duygusal sıcaklığın sosyal ilişkilerdeki kaygıyı azaltıcı bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, duygusal sıcaklık, sadece duygusal güvenliği değil, aynı zamanda sosyal etkileşim kalitesini de artıran bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan, literatürle genel uyum gözlemlense de bazı bulgular farklılık göstermektedir. Örneğin, Erdoğan ve Uçukoğlu (2011), bazı bireylerde yüksek duygusal sıcaklık algısı olmasına rağmen kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmiş ve bu durumu aşırı duygusal bağımlılık ve bağımlılık geliştirme eğilimi ile açıklamıştır. Bu tür çelişkili bulgular, bireysel farklılıklar, kültürel değerler ve yaşam deneyimleri gibi çeşitli değişkenlerle açıklanabilir.

5.2.İletişim Becerileri Düzeylerinin Tartışılması

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre, katılımcıların iletişim becerilerine ilişkin toplam puan ortalaması 76.12 (± 13.67) olarak belirlenmiş ve bu puan, 0–100 aralığında değerlendirilen ölçek içinde orta-üst düzeyde bir iletişim yeterliliğine işaret etmektedir. Bu bulgu, örnekleme yer alan bireylerin büyük ölçüde etkili iletişim kurma kapasitesine sahip olduklarını göstermektedir. Ancak standart sapma değerinin görece yüksek oluşu, iletişim becerileri açısından bireyler arasında dikkate değer farklılıkların bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Bu bireysel farklılıklar, büyük ölçüde bireylerin gelişimsel süreçlerinde maruz kaldıkları sosyal öğrenme dinamikleri, ebeveyn tutumları ve aile içi iletişim örüntüleriyle

açıklanabilir. Barnett ve arkadaşlarının (2020) gerçekleştirdiği çalışmada, sosyal kaygı düzeyi yüksek bireylerin iletişimde kendini ifade etme becerilerinin düşük olduğu ve özellikle düşük sözel kesinlik sergiledikleri belirtilmiştir. Aynı çalışmada, erkeklerde düşük kesinlik, kadınlarda ise yüksek duygusallık ve düşük sözel saldırganlık düzeylerinin sosyal kaygı ile anlamlı ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, iletişim becerilerinin yalnızca sosyal yeterlilik değil, aynı zamanda psikolojik iyilik hâliyle de karşılıklı etkileşim içinde olduğunu göstermektedir.

Benzer şekilde, Ma ve Lin (2022) tarafından yürütülen çalışmada, üniversite öğrencilerinde sosyal kaygı düzeyinin artmasıyla iletişim becerilerinin düştüğü; buna karşın psikolojik dayanıklılık düzeyinin bu ilişki üzerinde aracı rol oynadığı saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, psikolojik dayanıklılık düzeyi arttıkça sosyal kaygının iletişim üzerindeki olumsuz etkisi zayıflamaktadır. Bu bulgu, bireyin içsel kaynaklarının iletişim becerilerini nasıl destekleyebileceğini göstermesi açısından önemlidir.

İletişim becerilerinde gözlenen bireysel farklılıkların bir diğer açıklaması ise aile içi iletişim yapıları ve ebeveynlerin sergilediği tutumlardır. Abed ve arkadaşları (2023), Suudi Arabistan örneğinde gerçekleştirdikleri çalışmada, ebeveynlerin çocuklarla kurduğu olumsuz iletişim biçimlerinin (örneğin bağırma, eleştirme, tehditkâr yüz ifadeleri) çocuklarda kaygı düzeyini artırdığını ve iletişimden kaçınma eğilimini tetiklediğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, erken dönemde maruz kalınan olumsuz iletişim biçimlerinin bireyin sosyal yeterlik gelişimini doğrudan etkileyebileceğini göstermektedir.

Araştırmamızda elde edilen 76.12 ortalama puanı, bireylerin iletişimsel yeterliliğe genel anlamda sahip olduklarını ortaya koyarken, iletişim becerilerinin kaygı düzeylerinin düzenlenmesinde de belirleyici bir faktör olduğunu desteklemektedir. García del Castillo-López (2025), sosyal kaygının azaltılmasında iletişim becerilerinin aracı değişken rolü oynadığını vurgulamıştır. Aynı çalışmada, otoriter ebeveyn tutumlarının iletişim becerilerini olumsuz etkilediği ve bu durumun daha yüksek kaygı düzeylerine yol açtığı belirlenmiştir. Bu durum, çalışmamızda gözlenen bireyler arası puan farklılıklarının açıklanmasında anlamlı bir çerçeve sunmaktadır.

İletişim becerilerinin yalnızca kişilerarası ilişkilerle sınırlı kalmadığı; aynı zamanda bireylerin psikolojik süreçlerini de etkilediği Nur'un (2025) çalışmasıyla desteklenmektedir. Bu çalışmada, hemşirelerin terapötik iletişim becerilerinin hastane

ortamında hasta yakınlarının kaygı düzeyini düşürdüğü saptanmıştır. Bu bulgu, etkili iletişimin sadece bir beceri değil, aynı zamanda duygusal regülasyonun önemli bir aracı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarıyla kurduğu iletişim tarzı, bireyin çocukluk döneminden itibaren sosyal ve bireysel kaygı düzeylerini şekillendirebilecek güçte bir etkidir.

Sun ve arkadaşları (2025), boşanmış ailelerde yaptıkları çalışmada, çocukların ebeveynle ilişkilerine dair algıları ile içselleştirilmiş kaygı belirtileri arasında anlamlı bir korelasyon bulmuşlardır. Bu bulgu, bireyin erken dönemde deneyimlediği aile içi iletişimin, yaşamının ilerleyen dönemlerinde kaygı düzeyini etkileyen güçlü bir belirleyici olduğunu göstermektedir.

ANEKE'nin (2025) araştırması da bu ilişkiyi pekiştirir niteliktedir. Çalışma, ebeveyn bağlanma stillerinin bireyin iletişim tarzları ve psikolojik belirtileri üzerindeki etkilerini ortaya koymuş ve özellikle olumsuz bağlanma biçimlerinin kaygı düzeyini artıran bir risk faktörü olduğunu göstermiştir. Bu durum, çalışmamızda bazı bireylerde düşük iletişim puanlarının arka planında yer alan psikolojik etkenlere işaret etmektedir.

Sonuç olarak, iletişim becerileri bireysel yetkinliklerin yanı sıra bağlamsal koşullar tarafından da şekillenmektedir. Özellikle çocukluk döneminde edinilen ebeveyn-çocuk iletişim örüntüleri, bireyin hem sosyal ilişkilerinde hem de kaygı düzeylerinde önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma bulguları, iletişim becerilerinin bireyin psikososyal işlevselliği üzerindeki çok yönlü etkilerini desteklemektedir. Bununla birlikte, bazı bireylerde yüksek iletişim becerilerine rağmen yüksek kaygı düzeylerinin gözlenmesi gibi çelişkili durumlar, bireysel yaşantılar, geçmiş travmalar ve kişilik özellikleri gibi faktörlerle açıklanabilir. Bu bağlamda, iletişim becerilerinin geliştirilmesi, yalnızca sosyal işlevselliği değil, aynı zamanda psikolojik iyilik hâlini de destekleyecek önemli bir müdahale alanı olarak değerlendirilmelidir.

5.3.Sürekli Kaygı Düzeylerinin Tartışılması

Araştırmada katılımcıların Sürekli Kaygı Ölçeği'nden elde ettikleri ortalama puan 46.74 (± 9.15) olarak belirlenmiş olup, bu değer 20–80 aralığında teorik olarak tanımlanan puan sınırları içerisinde orta düzeyde sürekli kaygıya işaret etmektedir. Minimum puanın 24, maksimum puanın ise 70 olarak tespit edilmesi, örnekleme yer alan bireylerin kaygı düzeylerinde dikkate değer bir dağılım olduğunu ve hem düşük hem de yüksek düzeyde sürekli kaygıya sahip bireylerin çalışmada temsil edildiğini ortaya koymaktadır.

Bu durum, özellikle genç yetişkinler ve ergenler arasında orta düzeyde kaygının gelişimsel olarak normatif bir özellik olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bireyler arasındaki bu değişkenlik, kaygı düzeylerini etkileyen çevresel, ailevi ve bireysel faktörlerin önemine işaret etmektedir. Nadeem ve Misri (2025), üniversite öğrencileriyle yürüttükleri çalışmada sosyal kaygı düzeylerinin ebeveyn tutumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini; özellikle otoriter ve izin verici tutumların daha yüksek kaygı düzeyleriyle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgular, ebeveynlik tarzının bireylerin duygusal regülasyon kapasiteleri ve kaygı eğilimleri üzerinde etkili olduğunu desteklemektedir.

Benzer şekilde, Haghshenas ve arkadaşları (2024) da, ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler saptamışlardır. Özellikle izin verici ebeveynlik tarzına sahip bireylerin daha yüksek düzeyde kaygı yaşadığı görülmüştür. Bu bulgu, denetim ve sınır koyma eksikliğinin bireylerde güven duygusunu zayıflatarak kaygı düzeyini artırabileceğine işaret etmektedir.

Sürekli kaygı düzeyleriyle ilişkili bir başka faktör ise bireylerin sahip oldukları iletişim becerileridir. Barnett ve arkadaşlarının (2020) araştırmasında, sosyal kaygısı yüksek bireylerin kendini ifade etme becerilerinde zayıflık yaşadığı ve sosyal destek algılarının da düşük düzeyde olduğu vurgulanmıştır. Bu durum, iletişim becerileri zayıf olan bireylerin sosyal çevreyle kurdukları etkileşimlerde zorluk yaşayarak daha yüksek sürekli kaygı düzeyine sahip olabileceğini göstermektedir.

Ayrıca, Büge ve Koç (2024) tarafından yürütülen çalışmada, aşırı koruyucu ve baskıcı ebeveynlik stillerinin bireylerde daha yüksek düzeyde kaygı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, çocukluk döneminde maruz kalınan ebeveyn tutumlarının bireyin ilerleyen yaşlardaki kaygı profiline kalıcı etkiler bıraktığını desteklemektedir. Özellikle güvenli bağlanmanın oluşmadığı durumlarda, bireylerin dış dünya karşısında daha kaygılı ve tehdit algısına açık bir yapı geliştirdikleri görülmektedir.

Bu bağlamda, araştırma bulguları sürekli kaygı düzeyinin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda bağlamsal ve ilişkisel dinamiklerle şekillendiğini göstermektedir. García del Castillo-López (2025), otoriter ebeveynlik tutumlarının kaygıyı artırdığını, buna karşın demokratik ebeveynlik biçimlerinin hem iletişim becerilerini geliştirdiğini hem de bireylerin kaygı ile başa çıkma stratejilerini olumlu etkilediğini belirtmiştir. Bu

çerçevede, çalışmamızda elde edilen kaygı düzeylerinin ebeveyn tutumlarıyla olan ilişkisi literatürle örtüşmektedir.

Kaygı düzeyinin yüksek olduğu bireylerde iletişim becerilerinin de zayıf olma olasılığı, bireyin düşünsel ve duygusal düzenleme sistemlerinin kaygı tarafından sekteye uğratılmasıyla açıklanabilir. Yüksek düzeyde sürekli kaygı yaşayan bireyler, sosyal ortamlarda açık ve etkili iletişim kurmakta güçlük yaşayabilir; bu da sosyal destekten mahrum kalma ve kaygının kronikleşmesine yol açabilir. Bu durum, bireyin geçmişte deneyimlediği aile ilişkilerinin ve özellikle reddedici ya da aşırı koruyucu ebeveynlik tarzlarının bireyin özgüveni üzerindeki yıpratıcı etkileriyle ilişkilendirilebilir.

Bu bulgular ışığında değerlendirildiğinde, araştırma kapsamındaki katılımcıların sürekli kaygı düzeyinin orta düzeyde seyretmesi, örneklemin hem olumlu hem de olumsuz ebeveyn tutumlarına maruz kaldığını düşündürmektedir. Bu durum, bireysel farklılıklarla birlikte kaygı deneyimlerinin çeşitlenmesine ve değişken kaygı profillerinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Sürekli kaygı, yalnızca bireysel ruhsal bir durum olarak değil, aynı zamanda sosyal işlevselliği, kişilerarası ilişkileri ve iletişim kapasitesini de etkileyen bir değişken olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, sürekli kaygının anlaşılması, bireyin yalnızca mevcut ruhsal durumunun değerlendirilmesini değil, aynı zamanda çocuklukta içselleştirilen ebeveyn tutumlarının, iletişim örüntülerinin ve sosyal etkileşim biçimlerinin bütüncül olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Araştırma bulguları, psikolojik iyi oluşun çok boyutlu doğasına dikkat çekmekte; kaygı düzeylerinin bireyin gelişimsel ve ilişkisel geçmişiyle yakından bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

5.4. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve İletişim Becerilerinin Sürekli Kaygı Toplam Üzerine Etkisinin Tartışılması

Araştırmada yürütülen çoklu doğrusal regresyon analizine göre, algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerileri birlikte değerlendirildiğinde modelin sürekli kaygı düzeyini anlamlı biçimde yordadığı görülmüştür ($R^2=0.234$, $p<0.001$). Modelin varyansın %23.4'ünü açıklıyor olması, sürekli kaygının ortaya çıkmasında bu iki psikososyal değişkenin anlamlı katkılar sunduğunu ve kaygının çok boyutlu bir yapı olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, bireylerin psikolojik iyi oluşunu değerlendirirken hem aile kökenli tutumların hem de bireysel becerilerin birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Regresyon analizinde annenin reddediciliği, sürekli kaygının anlamlı bir yordayıcısı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların annelerini daha reddedici olarak algılamaları, kaygı düzeylerinde artışla ilişkilidir. Bu durum, erken dönemde yeterli duygusal destek alamamanın, bireyin kendilik algısı ve güven duygusunda kalıcı izler bırakabileceğini düşündürmektedir. Wolfradt ve arkadaşları (2003), düşük duygusal destek ve yüksek psikolojik baskının bireylerde hem kaygı düzeylerini artırdığını hem de bilişsel işlevlerde bozulmalara neden olabileceğini rapor etmişlerdir. Benzer şekilde, García del Castillo-López (2025), reddedici ebeveyn tutumlarının çocukların duygusal regülasyon kapasitesini zayıflatarak uzun vadede kaygıya zemin hazırladığını ortaya koymuştur.

Modelde yer alan bir diğer anlamlı değişken olan anne duygusal sıcaklığı, sürekli kaygı düzeyini azaltıcı yönde etki göstermiştir. Annenin sıcak ve destekleyici tutumları, bireylerin duygusal güvenlik hislerini güçlendirerek, stresle başa çıkma kapasitelerini artırmakta ve kaygıyı azaltmaktadır. Haghshenas ve arkadaşları (2024), benzer şekilde destekleyici ebeveynlik stiline ergenlerde daha düşük düzeyde kaygıyla ilişkili olduğunu bildirmiştir. Bu bulgular Bowlby'nin bağlanma kuramı ile de uyumludur; güvenli bağlanmanın gelişimi, bireyin dış stresörlere karşı daha etkili başa çıkma stratejileri geliştirmesini desteklemektedir (Sun ve ark., 2025).

Analiz sonuçlarında baba koruyuculuğu da sürekli kaygının anlamlı bir yordayıcısı olarak belirlenmiştir. Babanın aşırı koruyucu tutumları, bireyin özerklik gelişimini sınırlandırmakta ve dış çevreye karşı tehdit algısını artırarak kaygıyı beslemektedir. Büge ve Koç (2024), aşırı koruyucu annelik ve baskıcı babalık rollerinin, bireyin kaygı bozukluğu geliştirmesiyle ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Aneke (2025) ise aşırı müdahaleci ebeveynlerin, çocuklarında bağımsızlık duygusunu zayıflattığını ve bunun sonucunda bireylerin sürekli bir güvensizlik ve endişe hali yaşadığını belirtmiştir.

Modelde dikkat çeken bir diğer bulgu, bireylerin iletişim becerileri düzeyinin sürekli kaygı üzerinde negatif yönlü ve güçlü bir etkisinin bulunmasıdır. Yüksek iletişim becerileri, bireyin kendini açık ve etkili biçimde ifade etmesini kolaylaştırmakta, sosyal destek mekanizmalarına erişimini artırmakta ve bu yolla kaygıyı azaltmaktadır. Barnett ve arkadaşları (2020), iletişim becerilerinin sosyal kaygı üzerindeki aracılık rolünü vurgulayarak, düşük ifade edicilik ve yüksek duygusal tepkiselliğin kaygı düzeyini artırdığını ortaya koymuşlardır. García del Castillo-López (2025) de iletişim becerilerinin kaygıyı azaltmada bir tampon mekanizma olarak işlev gördüğünü belirtmiştir. Rejaän ve arkadaşları (2025) tarafından yapılan bir çalışmada ise gelişmiş iletişim becerilerine sahip

bireylerin stresörlere karşı daha sağlıklı duygusal ve davranışsal tepkiler verdiği saptanmıştır.

Modelde anlamlı yordayıcılar arasında yer almayan anne koruyuculuğu, baba reddediciliği ve baba duygusal sıcaklığı değişkenleri, bireyin sürekli kaygı düzeyi üzerinde doğrudan ve güçlü bir etki göstermemiştir. Bu durum, söz konusu tutumların kaygı üzerindeki etkilerinin bireysel farkındalık, kişilik özellikleri, yaşantısal geçmiş veya kültürel bağlam gibi faktörler aracılığıyla dolaylı olarak ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir. Mousavi ve arkadaşları (2016), ebeveynlik tutumlarının psikolojik etkilerinin kültürel bağlama göre önemli ölçüde değişebileceğini vurgulamaktadır.

Genel olarak yapılan çoklu regresyon analizi, algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin bireyin sürekli kaygı düzeyleri üzerinde önemli etkiler taşıdığını göstermektedir. Modelin %23,4 oranında açıklayıcılığa sahip olması, psikososyal faktörlerin kaygı üzerinde anlamlı bir belirleyicilik taşıdığını göstermekte ve bu faktörlerin birlikte değerlendirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Özellikle anne reddediciliği ve duygusal sıcaklığı, baba koruyuculuğu ve iletişim becerileri gibi değişkenler, bireyin kaygı düzeylerinin biçimlenmesinde belirgin rol oynamaktadır. Elde edilen bulgular, bireyin psikolojik sağlığının yalnızca bireysel değil, aynı zamanda ailesel ve sosyal bağlamda değerlendirildiğinde daha bütüncül bir şekilde anlaşılabilceğini göstermektedir. Bu çerçevede, ebeveyn tutumlarının yapılandırılması ve bireylerin etkili iletişim becerileri kazanmalarının desteklenmesi, psikolojik sağlamlık düzeyini artırmak ve kaygıyı azaltmak açısından önemli bir müdahale alanı olarak değerlendirilebilir.

5.5. Algılanan Ebeveyn Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmasına Yönelik Tartışma

Bu çalışmada, katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizleri ve t-testi sonuçları, genel olarak demografik değişkenlerin ebeveyn tutumu algıları üzerinde sınırlı etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Eğitim durumu ve kardeş sayısına göre anlamlı bir fark saptanmamış, ancak ekonomik durum ve cinsiyet gibi değişkenlerde bazı alt boyutlarda anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir.

Eğitim düzeyi değişkenine ilişkin yapılan analizlerde, anne ve baba reddediciliği, duygusal sıcaklık ve koruyuculuk boyutlarında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Bu bulgu, ebeveyn tutumlarının bireysel algısının yalnızca eğitim seviyesi gibi demografik

faktörler aracılığıyla açıklanamayacağını göstermektedir. Bu sonuç, Barnett ve ark. (2020) tarafından da vurgulandığı gibi, ebeveyn tutumu algılarının daha çok aile içi ilişkinin niteliğiyle şekillendiği görüşünü desteklemektedir.

Benzer şekilde, kardeş sayısına göre yapılan analizlerde de ebeveyn tutumları anlamlı şekilde farklılık göstermemiştir. Kalabalık aile yapılarında ebeveyn ilgisinin dağılabileceği yönündeki genel beklentiye rağmen, çalışmada bu yönde bir bulgu elde edilmemiştir. Bu durum, aile içi dinamiklerde nicelikten çok niteliksel öğelerin (örneğin ebeveynin zaman kalitesi, duygusal ulaşılabilirliği) belirleyici olduğunu öne süren Wolfradt ve ark. (2003) ile paralellik göstermektedir.

Ekonomik durum değişkenine ilişkin analizlerde, “anne duygusal sıcaklık” ve “baba duygusal sıcaklık” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Ekonomik durumu kötü olarak değerlendirilen katılımcılar, hem annelerini (Ort=14.54) hem de babalarını (Ort=15.38) daha düşük düzeyde duygusal sıcaklıkla algılamışlardır. Bu bulgu, düşük sosyoekonomik düzeyin, ebeveynlerin duygusal kaynaklarını sınırlayarak çocuklarıyla kurdukları ilişkileri olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. Mousavi ve ark. (2016), düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerde çocukların daha az duygusal destek algıladığını ve bu durumun kaygı düzeyini artırabileceğini vurgulamıştır. Nadeem ve Misri (2025) ise ekonomik stresin ebeveynlik tutumlarını dolaylı yollarla etkileyerek çocukların psikolojik iyi oluşunu tehdit edebileceğini belirtmiştir.

18–26 yaş ve 27–35 yaş arası bireyler arasında ebeveyn tutumlarına ilişkin hiçbir alt boyutta anlamlı fark saptanmamıştır. Bu durum, bireyin ebeveyn tutumlarına dair algısının kronolojik yaştan çok kişisel deneyim, bağlanma biçimi ve aile içi etkileşimle şekillendiğini düşündürmektedir. Wolfradt ve ark. (2003), ebeveyn tutumlarının bireyin psikolojik yapılanmasında uzun vadeli etkiler bıraktığını ve bu etkilerin kısa süreli yaş farklılıklarından bağımsız olarak kalıcı olabileceğini ileri sürmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizlerde, erkek katılımcılar annelerini daha fazla reddedici; babalarını ise daha duygusal sıcak olarak algılamışlardır. Bu fark, “anne reddedicilik” ve “baba duygusal sıcaklık” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuç, erkek bireylerin duygusal ihtiyaçlarını daha çok baba figürü üzerinden karşılamaya yönelmesi ve anneye olan ilişkilerde daha fazla mesafe algılamasıyla açıklanabilir. Barnett ve ark. (2020), erkek bireylerin duygusal ifade

becerilerinin kadınlara kıyasla daha sınırlı olduğunu ve ebeveynlerine yönelik algılarında farklılaşma eğiliminde olduklarını belirtmiştir.

“Anne duygusal sıcaklık” ve “anne koruyuculuk” alt boyutlarında da cinsiyete göre fark istatistiksel anlamlılık sınırına yaklaşmakla birlikte belirgin düzeyde farklılık göstermemiştir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin annelere yüklenen işlevsel beklentilerle ilişkili olabileceği gibi, kadın bireylerin anneleriyle daha empatik bağlar kurmalarından da kaynaklanıyor olabilir.

Medeni durum açısından sadece “baba reddedicilik” alt boyutunda anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Bekâr bireylerin, babalarını evli bireylere kıyasla daha reddedici olarak algıladıkları bulunmuştur. Bu farklılık, bireyin bağımsız yaşam süreciyle birlikte babayla olan iletişim sıklığının azalması veya duygusal bağın zayıflamasıyla açıklanabilir. Haghshenas ve ark. (2024), ebeveyn tutumlarının bireyin yaşam koşullarına bağlı olarak yeniden yapılandığını ve sabit bir yapı olmadığını vurgulamıştır.

Etki büyüklüklerinin genellikle düşük düzeyde olması (Cohen’s $d < 0.30$), yaş ve medeni durum gibi demografik değişkenlerin ebeveyn tutumları algısı üzerinde sınırlı etkiler doğurduğunu düşündürmektedir. Mousavi ve ark. (2016), ebeveyn algılarının büyük ölçüde kültürel bağlam ve erken dönem duygusal deneyimlerle şekillendiğini belirtmiştir.

Ebeveynin hayatta olup olmaması değişkeni değerlendirildiğinde, genel olarak anlamlı fark bulunmamakla birlikte, annenin hayatta olmaması durumunda “anne reddedicilik” alt boyutunda anlamlılığa yakın bir fark gözlenmiş ve Cohen’s $d = 0.507$ ile orta düzeyde bir etki büyüklüğü elde edilmiştir. Bu sonuç, bireylerin annelerini kaybettiklerinde onlara karşı daha fazla reddedicilik algısı geliştirdiklerini düşündürmektedir. Bu durum, çözülmemiş yas süreçleri, idealizasyon veya suçluluk duygularıyla ilişkilendirilebilir (Beaumont ve Russell, 2020; Bureau ve ark., 2021).

Benzer şekilde, babanın hayatta olmaması durumunda “baba koruyuculuğu” boyutunda anlamlılığa oldukça yakın bir fark bulunmuş ($p=0.066$) ve Cohen’s $d = 0.332$ ile küçük-orta düzeyde bir etki saptanmıştır. Bu durum, baba kaybının bireyde güvenlik ve korunma hissi üzerinde olumsuz etkiler yarattığını düşündürmektedir.

Ebeveynlerin boşanmış olması, özellikle “anne reddedicilik” ve “anne duygusal sıcaklık” boyutlarında anlamlı farklara yol açmıştır. Boşanmış ailelerden gelen bireyler, annelerini daha reddedici ve daha az duygusal sıcak olarak algılamaktadır. “Anne

duygusal sıcaklık” alt boyutunda elde edilen Cohen’s $d = 1.082$ değeri, çok büyük düzeyde bir etki büyüklüğüne işaret etmektedir. Bu durum, boşanma sürecinin özellikle anne-çocuk ilişkisi üzerinde güçlü etkiler yarattığını göstermektedir. Geiger ve arkadaşları (2022), boşanma sonrası annelerin artan stres ve sorumluluk yükü nedeniyle duygusal erişilebilirliklerinin azalabileceğini belirtmiştir.

Son olarak, çocukluk döneminde bakım sağlayan kişinin kim olduğu değişkeni ile algılanan ebeveyn tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir. Ancak babası tarafından büyütülen birey sayısının sınırlı olması, bu bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Literatürde, ebeveynin cinsiyetinden çok, bakım kalitesinin (duygusal yakınlık, fiziksel ilgi, süreklilik) daha belirleyici olduğu ifade edilmektedir (Chen ve Harris, 2023).

Tüm bu bulgular, algılanan ebeveyn tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre farklılaşsa da, çoğunlukla bireyin yaşantısal deneyimleri, duygusal bağlanma geçmişi ve sosyal çevresel koşullarla şekillendiğini göstermektedir. Özellikle ekonomik durum, cinsiyet ve ebeveyn kaybı gibi faktörlerin ebeveyn tutumu algısı üzerinde anlamlı etkiler yaratabildiği görülmekte; diğer demografik değişkenlerin ise ikincil düzeyde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, ebeveyn tutumlarını değerlendiren araştırmaların yalnızca demografik özelliklere dayalı kalmaması; ilişkisel ve bağlamsal faktörleri de dikkate alması önem arz etmektedir.

5.6. İletişim Becerilerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmasına Yönelik Tartışma

Araştırma bulguları, katılımcıların iletişim becerilerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle ekonomik durum ve cinsiyet değişkenlerine ilişkin anlamlı sonuçlar elde edilmiş; yaş, medeni durum ve ebeveynin hayatta olup olmama durumlarına göre ise anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu bulgular, literatürdeki çeşitli çalışmalarla karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde daha derinlemesine anlaşılabilir hale gelmektedir.

Araştırmada ekonomik durumu farklı olan bireyler arasında iletişim becerileri açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu bulgu, sosyoekonomik düzeyin bireylerin dil gelişimi, ifade becerileri ve sosyal yeterlikleri üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koyan önceki araştırmalarla tutarlıdır. Mahyuddin ve Elias (2010), sosyoekonomik düzeyi yüksek bireylerin daha gelişmiş iletişim ve sosyal becerilere sahip

olduklarını belirtmiş; bu durumun da ekonomik kaynakların sağladığı eğitim olanakları, kültürel çeşitlilik ve bilişsel uyarıcı çevrelerle ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Howard ve arkadaşları (1970) ise, çocukluk döneminde sosyoekonomik farklılıkların, kelime dağarcığı ve anlatım yetkinliği gibi iletişim alanlarında kalıcı etkiler doğurabileceğini saptamışlardır.

Pandey ve arkadaşları (2022), etkili iletişim becerilerinin yalnızca akademik başarı değil, sosyal etkileşimler ve mesleki performans açısından da belirleyici olduğunu ve bu becerilerin gelişiminin büyük ölçüde ekonomik kaynaklara erişime bağlı olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle, ekonomik koşulların sunduğu sosyal ve bilişsel deneyim çeşitliliği, iletişim becerilerinin gelişiminde yapısal bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Katılımcıların yaş gruplarına göre iletişim becerileri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuç, iletişim becerilerinin yaşla birlikte doğrudan değil, daha çok yaşam deneyimleri ve sosyal etkileşim kalitesi ile geliştiğini öne süren çalışmaları desteklemektedir (Servaty ve Hayslip, 2001). Owen ve Çelik (2018) de benzer şekilde, yaşın genel iletişim becerileri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını; yalnızca “iletişime özen gösterme” gibi belirli alt boyutlarda yaşla birlikte artış gözlenebileceğini belirtmiştir. Adiloğlu ve ark. (2023) ile Ghorbani ve ark. (2022) da yaş faktörünün özellikle 18–35 yaş aralığında sınırlı etkiler yarattığını ortaya koymuştur.

Çalışmada erkek bireylerin iletişim becerileri puanlarının kadınlardan anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, literatürde yer alan karışık bulgularla örtüşmektedir. Örneğin, bazı araştırmalarda erkeklerin daha doğrudan ve öz-yeterlik temelli iletişim kurdukları, bu durumun bazı ölçümlerde daha yüksek puanlara neden olabileceği rapor edilmiştir (Thomas ve ark., 1995; Lee ve Song, 2021). Öte yandan, kadınların empatik iletişim, duygusal ifade ve etkin dinleme gibi boyutlarda daha yüksek performans gösterdikleri sıkça vurgulanmaktadır (Owen ve Çelik, 2018; Szkody ve ark., 2020). Bu çelişki, kullanılan iletişim ölçeğinin hangi alt boyutları içerdiğine bağlı olarak ve çalışmaya katılan erkek katılımcı sayısına göre farklılaşabilir. Ayrıca, erkeklerin kendilerini daha olumlu değerlendirme eğiliminde olmaları veya kadınların daha eleştirel öz-değerlendirme yapmaları da sonuçları etkilemiş olabilir (MacGeorge ve ark., 2003).

Araştırmada medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark saptanmamıştır. Evli bireylerin puanları bekârlara göre daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel anlamlılığa ulaşmamıştır. Bu durum, iletişim becerilerinin medeni durumdan ziyade bireysel

özellikler, ilişki kalitesi ve sosyal öğrenme süreçleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Plooy ve Rensburg (2015), evlilikteki iletişim kalitesinin bireylerin genel iletişim becerilerini etkileyebileceğini belirtmekle birlikte, evliliğin varlığının tek başına belirleyici olmadığını vurgulamıştır. Benzer şekilde Yazıcı ve ark. (2022), genç yetişkin bireylerde evlilik statüsünün iletişim becerileri üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu bildirmiştir.

Araştırma kapsamında ebeveynin hayatta olup olmamasına göre iletişim becerilerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak bu bulgu, örneklem büyüklüğü ve kayıp yaşının birey üzerindeki etkilerine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Marwit ve Carusa (1998), ebeveyn kaybı yaşayan bireylerin özellikle empatik iletişim becerilerinde zayıflama yaşayabileceğini, ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olabilmesi için geniş örneklemelere ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir. Beaumont ve Russell (2020) da ebeveyn kaybının, bireyin duygusal dışavurum ve iletişim modelleme süreçlerini etkileyebileceğini belirtmektedir.

Araştırmada ebeveynlerin medeni durumu, iletişim becerileri üzerinde anlamlı farklılık yaratmıştır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin iletişim becerileri, ebeveynleri hâlâ evli olan bireylere kıyasla daha düşük bulunmuştur. Bu bulgu, ebeveyn boşanmasının çocukların iletişim gelişimini olumsuz etkileyebileceğini belirten önceki çalışmalarla tutarlıdır. Segrin ve Taylor (2006), boşanmanın bireylerin sosyal iletişim kurma biçimleri üzerinde kalıcı etkiler yaratabileceğini ve özellikle kız çocuklarında daha fazla olumsuzluk gözlemlendiğini belirtmiştir. Ogut ve ark. (2021) ise boşanma sürecinde ebeveynlerin iletişim yetersizliğinin çocukların iletişim modelleme süreçlerini olumsuz etkileyebileceğini vurgulamaktadır.

Amato (2010) ve Mahdi ve ark. (2021) tarafından yapılan çalışmalarda da aile içi çatışmalar ve parçalanmış aile yapısının, bireyin sosyal iletişim becerilerinde düşüşe neden olduğu gösterilmiştir. Bu bağlamda, boşanmanın yalnızca ebeveyn figürlerine ilişkin algıları değil, bireyin sosyal ve duygusal gelişimini de etkileyen çok boyutlu bir faktör olduğu söylenebilir.

Elde edilen bulgular, iletişim becerilerinin bireysel değil aynı zamanda bağlamsal faktörlerden de etkilendiğini göstermektedir. Özellikle ekonomik durum, cinsiyet ve ebeveynlerin medeni durumu, bireyin iletişim becerilerini anlamlı biçimde etkileyebilmektedir. Buna karşılık yaş, medeni durum ve ebeveyn kaybı gibi bazı

değişkenlerin etkisi, sınırlı düzeyde kalmakta veya örnekleme özgü olarak değişkenlik göstermektedir. Bu sonuçlar, iletişim becerilerinin gelişiminin çok boyutlu yapısını ve sosyal çevresel faktörlerin önemini ortaya koymakta; bu becerilerin geliştirilmesinde kültürel ve bireysel bağlamların birlikte ele alınmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

5.7.Sürekli Kaygı Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmasına Yönelik Tartışma

Bu araştırmada, bireylerin sürekli kaygı düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş; elde edilen bulgular literatürdeki benzer çalışmalarla karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Bulgular, bazı demografik özelliklerin sürekli kaygı üzerinde sınırlı ancak anlamlı eğilimler oluşturduğunu göstermektedir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre sürekli kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bununla birlikte, üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylerin daha düşük sürekli kaygı puanlarına sahip olduğu görülmektedir. Bu eğilim, bazı literatür bulgularıyla örtüşmektedir. Özellikle Allen ve arkadaşları (2021), daha yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin yaşamla başa çıkma becerilerinin ve öz-yeterlik algılarının daha güçlü olduğunu ve bu durumun kaygı düzeylerini azaltabileceğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bazı çalışmalar eğitim düzeyinin kaygı üzerindeki etkisinin doğrudan ve güçlü olmadığını, araya giren değişkenlerin (örneğin yaşam doyumu, mesleki stres) bu ilişkiyi etkileyebileceğini öne sürmektedir.

Kardeş sayısına göre bireylerin sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgu, aile içi sosyal destek kaynaklarının yalnızca kardeş sayısına indirgenemeyeceğini göstermektedir. Literatürde bu konuda farklı yönlerde sonuçlar yer almaktadır. Bazı araştırmalar, çok sayıda kardeşe sahip bireylerin sosyal etkileşim fırsatlarının artması nedeniyle daha düşük kaygı düzeyleri sergileyebileceğini öne sürerken (Amato, 2000), bazıları ise kalabalık ailelerde bireysel ilginin azalması ve kaynakların bölünmesi nedeniyle kaygı düzeylerinin artabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle, kardeş sayısının etkisinin yalnız başına belirleyici olmadığı; aile içi iletişim kalitesi, ebeveyn tutumları ve destek yapılarının daha önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Ekonomik durum değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamış olsa da, ekonomik durumu kötü olarak değerlendirilen bireylerde sürekli

kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde sosyoekonomik dezavantajların bireyin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğu sıklıkla belirtilmiştir. Allen ve ark. (2021), düşük gelir düzeyine sahip bireylerin maddi güvencesizlik, sağlık hizmetlerine sınırlı erişim ve sosyal dışlanma gibi nedenlerle daha fazla psikolojik stres yaşadığını ve bunun kaygı düzeylerini artırabileceğini vurgulamıştır. Bulgular istatistiksel düzeyde anlamlı olmasa da, ekonomik stresin kaygı üzerindeki etkisinin göz ardı edilemeyecek kadar güçlü olduğu değerlendirilmektedir.

Yaş değişkenine göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı bir fark saptanmış ve 18–26 yaş aralığındaki bireylerin daha yüksek kaygı puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, genç yetişkinlik döneminin gelişimsel özellikleriyle uyumludur. Moksnes ve arkadaşları (2022), genç yetişkinlik döneminin kimlik oluşumu, akademik ve mesleki karar süreçleri, ilişkisel belirsizlikler ve gelecek kaygısı gibi stres kaynaklarıyla dolu bir geçiş dönemi olduğunu ve bu nedenle kaygı düzeylerinin daha yüksek olmasının beklenebilir olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgu, psikoeğitim programlarının özellikle genç bireyler için önleyici müdahaleler içermesi gerektiğine işaret etmektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından elde edilen bulgular, kadın bireylerin erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek sürekli kaygı puanlarına sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirilmektedir. Kadınların hem geleneksel toplumsal beklentiler (örneğin bakım verme, duygusal yük taşıma) hem de ekonomik eşitsizlikler, ayrımcılık ve toplumsal baskılar nedeniyle daha fazla stres faktörüne maruz kaldıkları düşünülmektedir (Allen ve ark., 2021). Bu bulgu, cinsiyete duyarlı psikolojik destek yaklaşımlarının gerekliliğine işaret etmektedir.

Medeni durum, ebeveynin sağ olup olmaması ve çocukluk döneminde bakım veren kişi değişkenlerine göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak özellikle annesi hayatta olmayan ve ebeveynleri boşanmış bireylerde daha yüksek sürekli kaygı puanları gözlenmiş, bu fark anlamlılık sınırına yaklaşmıştır. Literatürde ebeveyn kaybı ya da boşanmanın bireylerde önemli stres kaynakları yarattığı ve bu durumun erken yaşlarda yaşanması halinde uzun vadeli psikolojik etkiler doğurabileceği belirtilmektedir (Velez ve ark., 2011). Özellikle çocuklukta yaşanan ebeveyn kaybı, bireyde bağlanma sorunlarına ve güvenlik hissinin zedelenmesine yol açarak kaygı düzeylerini artırabilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, sürekli kaygı düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği, bazılarında ise eğilim düzeyinde farklılaşmalar gözlendiği belirlenmiştir. Özellikle yaş ve cinsiyet değişkenleri kaygı düzeyleri açısından anlamlı belirleyiciler olarak öne çıkmaktadır. Ekonomik durum, eğitim düzeyi ve ebeveyn kaybı gibi değişkenler ise anlamlılığa yakın sonuçlar vererek, psikolojik değerlendirmelerde dikkate alınması gereken önemli bağlamsal faktörler arasında yer almaktadır. Bu bulgular, bireyin kaygı düzeyinin yalnızca kişisel özelliklerle değil, aynı zamanda içinde bulunduğu sosyal evre, yaşam deneyimleri ve ailevi bağlamla birlikte değerlendirildiğinde daha sağlıklı anlaşılabileceğini göstermektedir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumları, iletişim becerileri ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkileri çok boyutlu olarak ele almayı amaçlamış; aynı zamanda bu değişkenlerin demografik özellikler açısından nasıl farklılaştığını da ortaya koymuştur. Bulgular, bireyin psikolojik iyi oluşunun hem aile içi ilişkiler hem de kişisel yeterliklerle sıkı bir etkileşim içinde olduğunu göstermektedir.

Araştırmada ilk olarak ebeveyn tutumları incelenmiş, katılımcıların annelerine ve babalarına yönelik algılarında dikkat çekici farklılıklar ortaya konmuştur. Katılımcılar, annelerini genel olarak daha duygusal sıcaklık gösteren ancak aynı zamanda zaman zaman reddedici davranışlar sergileyen figürler olarak değerlendirmişlerdir. Annelerin koruyucu tutumları ise çoğunlukla orta düzeyde algılanmıştır. Bu bulgular, annelerin duygusal erişilebilirliğine karşın zaman zaman kontrol edici ya da taleplerin yüksek olduğu tutumların da var olabileceğine işaret etmektedir.

Baba figürlerine ilişkin olarak, babaların reddedicilik düzeyi annelere kıyasla daha düşük algılanırken, duygusal sıcaklık puanlarının ise daha yüksek olduğu görülmüştür. Baba koruyuculuğu ise yine orta düzeyde seyretmiş, bu durum babaların koruma eğilimlerinin dengeleyici bir düzeyde algılandığını göstermiştir. Bu bağlamda, özellikle duygusal sıcaklık ve destekleyicilik açısından baba figürünün birey üzerindeki olumlu etkilerinin öne çıktığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, iletişim becerileri düzeyine ilişkindir. Katılımcıların iletişim becerileri genel olarak orta-üst düzeyde bulunmuştur. Bu durum, bireylerin sosyal ilişkilerinde kendilerini ifade etme, dinleme ve anlama gibi temel iletişim yetkinliklerine büyük oranda sahip olduklarını göstermektedir. Ancak bireysel farklılıkların dikkate değer düzeyde olması, iletişim becerilerinin çevresel, kültürel ve psikolojik birçok faktörden etkilendiğini düşündürmektedir. Özellikle sosyal kaygı, duygusal destek geçmişi ve aile içi iletişim örüntüleri, iletişim becerilerinde farklılık yaratabilecek önemli değişkenler olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmada ölçülen bir diğer temel değişken olan sürekli kaygı düzeyi, katılımcılarda genel olarak orta seviyede bulunmuştur. Bu bulgu, örnekleme yer alan bireylerin yaşamlarında belirli düzeyde kaygı ile başa çıkmak durumunda kaldıklarını ancak bu durumun patolojik seviyede olmadığını göstermektedir. Kaygı düzeyinin

oldukça geniş bir dağılım göstermesi ise bireyler arası duygusal farklılıkları ve psikososyal etkileri yansıtmaktadır. Bu durum, bireylerin kaygıyı deneyimleme biçimlerinin kişisel özellikler ve geçmiş yaşantılarla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın en önemli kısımlarından biri, algılanan ebeveyn tutumları ve iletişim becerilerinin sürekli kaygı üzerindeki etkisinin çoklu regresyon analizi ile incelendiği bölümdür. Analiz sonuçları, bu iki grup değişkenin birlikte ele alındığında sürekli kaygıyı anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir. Annenin reddediciliği, kaygı düzeyini artıran en güçlü etkenlerden biri olarak öne çıkmıştır. Bunun yanında, annenin duygusal sıcaklığı ve bireyin iletişim becerileri, kaygıyı azaltıcı yönde etkide bulunmuştur. Baba tutumları arasında yalnızca baba koruyuculuğu kaygı düzeyini artıran bir etki göstermiştir. Bu bulgular, kaygının oluşumunda hem ebeveynlik tarzlarının hem de bireyin sosyal iletişim yetkinliğinin önemli belirleyiciler olduğunu ortaya koymaktadır.

Ebeveyn tutumlarının ve iletişim becerilerinin çeşitli demografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığı da çalışmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Ebeveyn tutumları açısından ekonomik durum önemli bir ayırt edici faktör olarak belirlenmiş; ekonomik durumu kötü olan bireylerin ebeveynlerinden daha az duygusal sıcaklık algıladıkları görülmüştür. Bu durum, maddi zorlukların aile içi ilişkileri olumsuz etkileyebileceğini ve duygusal destek sunumunu sınırlayabileceğini göstermektedir. Cinsiyet değişkeni ise özellikle anne reddediciliği ve baba duygusal sıcaklığı boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya koymuş; erkek bireylerin annelerini daha reddedici, babalarını ise daha destekleyici olarak algıladıkları bulunmuştur.

İletişim becerileri bağlamında da ekonomik durum anlamlı bir değişken olarak öne çıkmıştır. Ekonomik düzeyi yüksek bireyler daha gelişmiş iletişim becerilerine sahip olduklarını bildirmişlerdir. Bu durum, sosyoekonomik kaynakların bireyin sosyal gelişimini desteklemedeki rolünü açıkça göstermektedir. Cinsiyet açısından erkek bireylerin iletişim becerisi puanlarının kadınlara göre daha yüksek çıkması ise literatürdeki karmaşık bulgularla örtüşmekte, bu farkın ölçüm aracı özelliklerinden ya da değerlendirme biçimlerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Sürekli kaygı düzeyinin demografik değişkenlerle ilişkisi incelendiğinde, yaş ve cinsiyet değişkenleri ön plana çıkmıştır. Genç bireyler (özellikle 18–26 yaş grubu), daha yüksek düzeyde kaygı yaşamaktadır. Bu bulgu, genç yetişkinlik döneminin belirsizlikler

ve yaşam geçişleriyle dolu olması nedeniyle açıklanabilir. Cinsiyet bağlamında ise kadın bireylerin erkeklere kıyasla daha yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Bu farklılık, toplumsal roller, bakım yükü, duygusal sorumluluk ve sosyal beklentiler gibi faktörlerin kadınlar üzerindeki psikolojik baskısıyla ilişkilendirilebilir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu ise ebeveynin hayatta olup olmama durumunun kaygı düzeyi ve ebeveyn tutumu algısı üzerindeki etkisidir. Özellikle annesi hayatta olmayan bireylerde daha yüksek anne reddedicilik algısı dikkat çekmiş, bu fark istatistiksel anlamlılık sınırına yaklaşmıştır. Benzer şekilde, ebeveynleri boşanmış bireylerin iletişim becerileri daha düşük, annelerine yönelik duygusal sıcaklık algıları ise daha zayıf bulunmuştur. Bu bulgular, ebeveyn kaybı ya da boşanmanın bireylerin duygusal gelişiminde kalıcı etkiler bıraktığını göstermektedir.

Tüm bu bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Aile Eğitim Programları: Ebeveynlerin, özellikle duygusal sıcaklık ve reddedicilik gibi tutumları konusunda farkındalıklarının artırılması amacıyla yapılandırılmış ebeveynlik eğitim programları önerilmektedir. Duygusal destek sunumu, çocuğun kaygı düzeyini doğrudan etkileyen temel faktörlerden biri olduğundan, bu alanda bilinçlendirme çalışmaları önem taşımaktadır.

2. İletişim Becerileri Gelişim Programları: Özellikle genç bireylere yönelik iletişim becerileri eğitimleri düzenlenmeli, kendini ifade etme, dinleme ve empati kurma gibi beceriler sistematik olarak desteklenmelidir. Bu programların bireyin hem sosyal ilişkilerini hem de psikolojik dayanıklılığını güçlendireceği öngörülmektedir.

3. Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması: Özellikle yüksek düzeyde kaygı yaşayan bireyler için psikolojik destek hizmetlerinin erişilebilir kılınması büyük önem taşımaktadır. Üniversiteler ve kamu kurumlarında bireysel danışmanlık ve grup temelli stres yönetimi uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

4. Sosyoekonomik Desteğe Yönelik Politikalara Psikososyal Boyutun Dahil Edilmesi: Ekonomik yoksunluk sadece maddi değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal kaynakların da azalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle sosyal destek politikaları geliştirilirken psikolojik iyi oluşa yönelik koruyucu yaklaşımlar da entegre edilmelidir.

5. Genç Yetişkinlere Yönelik Müdahale Programları: 18–26 yaş arası bireylerin daha yüksek düzeyde kaygı yaşadığı göz önüne alındığında, bu gruba özel olarak tasarlanmış rehberlik ve destek programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu programlar yaşam

becerilerini desteklemeye, belirsizlikle başa çıkmaya ve öz-yeterlik inancını güçlendirmeye odaklanmalıdır.

6. Boşanmış Aile Çocuklarına Yönelik Psikolojik Destek: Ebeveyn boşanmasının uzun vadeli iletişim becerileri ve duygusal güvenlik üzerinde etkileri bulunduğundan, bu gruptaki bireyler için erken dönem psikolojik destek hizmetleri planlanmalıdır.

Sonuç olarak, araştırma bireyin sürekli kaygı düzeyinin yalnızca içsel psikolojik süreçlerden değil, aynı zamanda aile yapısı, sosyal destek ve iletişim yeterliliği gibi dışsal faktörlerden de etkilendiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle bireyin iyi oluşunu artırmaya yönelik çalışmalar, çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmalı ve aile, okul, sosyal çevre gibi tüm sistemler bu sürece entegre edilmelidir. Araştırma bulguları, hem bireysel psikolojik sağlamlık hem de toplumsal ruh sağlığı açısından önemli bir veri zemini sunmaktadır.

7.KAYNAKÇA

Abed, L. G., Abed, M., ve Shackelford, T. (2023). Saudi Arabian perceptions of childhood anxiety, parental communication, and parenting style. *Healthcare*, 11(8).

Adiloğlu, İ., Karataş, Z., ve Yılmaz, B. (2023). Üniversite öğrencilerinde iletişim becerileri ve duygusal zeka ilişkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 13(1), 45-61.

Ağyol, G. (2024). *Yetişkinlerde durumluk-süreklı kaygı, somatizasyon ile algılanan ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü). İstanbul Beykent Üniversitesi Tez Arşivi.

Aka, D. (2011). Algılanan ebeveyn tutumları, duygu tanıma ve duygu düzenleme ile depresyon, obsesif-kompulsif bozukluk ve sosyal kaygı belirtileri arasındaki ilişki. *Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 55–77.

Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Çocukların denetim odağı ile anne tutumları). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1),

Allen, J., Balfour, R., Bell, R., ve Marmot, M. (2021). Social inequalities and mental health: A cumulative review of the evidence. *The Lancet Psychiatry*.

Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1269–1287.

Amato, P. R. (2010). Research on divorce: Continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 650–666. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00723.x>

Amato, PR (1990). Çocukların algıladığı aile ortamının boyutları: Çok boyutlu ölçekleme analizi. *Evlilik ve Aile Dergisi* , 613-620.

Aneke, A. B. (2025). *Perceived parental attachment style and psychological symptoms as predictors of marital satisfaction among married people*. *African Journal for the Psychological Studies of Social Issues*, 28(1), 102–115. Retrieved from <http://ajpssi.org/index.php/ajpssi/article/view/717/870>

Arabul, E. (2017). *Kaygı durumları ile iletişim becerilerinin ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Üsküdar Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr>

Arrindell, W. A., Sanavio, E., Aguilar, G., Sica, C., Hatzichristou, C., Eisemann, M., ... & van der Ende, J. (1999). The development of a short form of the EMBU 1 (Swedish acronym for Egna Minnen Beträffande Uppfostran ("My memories of upbringing")). 1: Its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary and Italy. *Personality and Individual Differences*, 27(4), 613-628.

Barnett, M. D., Maciel, I. V., Johnson, D. M., ve Ciepluch, I. (2020). Social anxiety and perceived social support: Gender differences and the mediating role of communication styles. *Psychological Reports*, 124(1), 70–87. <https://doi.org/10.1177/0033294119900975>

Baumrind, D. (1989). Rearing competent children.

Baumrind, D. (1993). Ortalama beklenen çevre yeterince iyi değil: Scarr'a bir yanıt. *Çocuk gelişimi*, 64 (5), 1299-1317.

Beaumont, S. L., ve Russell, L. T. (2020). Parental death and emerging adults' mental health: The moderating role of family communication. *Journal of Family Psychology*, 34(5), 555–564. <https://doi.org/10.1037/fam0000623>

Bureau, J. F., Easterbrooks, M. A., ve Lyons-Ruth, K. (2021). Disorganized attachment in young children: The role of mothers' loss of a parent in childhood. *Attachment ve Human Development*, 23(1), 3–18.

Büge, B., ve Koç, V. (2024). Parenting style and anxiety symptoms: A moderated-mediation analysis of interpersonal cognitive distortions and anxiety disorder. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*. <https://doi.org/10.31461/ybpd.1520575>

Chen, B. B., Li, D., Deater-Deckard, K., ve Wang, Y. (2019). Differential contributions of maternal and paternal warmth to adolescent communication. *Journal of Adolescence*, 75, 95–105. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.07.009>

Chen, J., ve Harris, K. M. (2023). Fathers' parenting quality after divorce and child psychological well-being. *Journal of Marriage and Family*, 85(2), 401–417.

Clarke, K., Cooper, P., & Creswell, C. (2013). The Parental Overprotection Scale: Associations with child and parental anxiety. *Journal of Affective Disorders, 151*(2), 618–624. <https://doi-org.proxy.uskudar.edu.tr/10.1016/j.jad.2013.07.007>

Çetinkaya, S. (2019). *Algılanan anne baba tutumlarının ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).

Dedeler, M., Akün, E., & Batıgün, A. D. (2017). Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği-kısa form'un uyarılama çalışması. *Dusunen Adam, 30*(3), 181-193.

Demir, E. K., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları, 11*(21), 15-25.

Dilekman, M., Başcı, Z., & Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(2), 223-231.

Dirik, G., Yorulmaz, O., & Karancı, A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Dergisi, 26*(2), 123-130.

Dokuyan, M. (2016). 12.Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(2), 1-21.

Dönmezer, İ., (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim Sağlıklı İnsan Sağlıklı Aile*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Elkatmış, M., & Ünal, E. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Beceri Düzeylerine Yönelik Bir Çalışma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16*(1), 107-122.

Erdoğan, Ö., ve Uçukoğlu, H. (2011). Öğrencilerin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 19*(2), 579–592.

Erdönmez, İ. (2019). İletişimin döngüsel süreci bağlamında sözlü iletişim. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi, 2*(1), 81–98.

Erozkan, A. (2012). Examination of relationship between anxiety sensitivity and parenting styles in adolescents. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12*, 52–57.

Ersevım, İ. (2005). Freud ve Psikanaliz'in Temel İlkeleri. (Üçüncü basım). İstanbul: Assos Yayınları.

Feride Bacanlı: PDR'de Kullanılan Ölçekler, Nobel Yayın dağıtım, Ankara

Fraenkel, J., Wallen, N., & Hyun, H. (1993). How to Design and Evaluate Research in Education 10th ed. McGraw-Hill Education.

García del Castillo-López, Á. (2025). *An integrative proposal in addiction and health behaviors psychosocial research: overview of new trends and future orientations*. *Frontiers in Psychology*, 16, Article 1565681. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1565681>

Geiger, J. M., Puhl, R. M., ve Scherer, K. R. (2022). Mothers' postdivorce wellbeing and parenting practices: Links with children's emotional outcomes. *Family Process*, 61(4), 1534–1551.

George, D., ve Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson

Ghorbani, A., Delaram, M., ve Jafarzadeh-Kenarsari, F. (2022). The impact of communication skills training on nursing interns. *BMC Nursing*, 21(1), 118.

Görgün Baran, A. (2004). Türkiye'de Aile İçi İletişim Ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*(1), 31-42.

Güler, D. (2012). Lise son sınıf öğrencilerinin akılcı olmayan inançları ve anne-baba tutumları ile sınav kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 45–67.

Günalp, A., & Kabadayı, A. (2017). Effects of parental styles on the development of the preschoolers' self-confidence Anne-baba tutumlarının okulöncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2762-2776.

Haghshenas, R., Fereidooni-Moghadam, M., ve Ghazavi, Z. (2024). The relationship between perceived parenting styles and anxiety in adolescents. *Scientific Reports*, 14. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-77268-y>

Howard, K. I., Hoops, R. M., ve White, L. W. (1970). Language abilities of children with differing socio-economic backgrounds. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 35(5), 541–547. <https://doi.org/10.1037/h0020424>

Işık, M. (2014). *İletişim ve etik*. Eğitim Yayınevi.

Johnston, J. ve Halocha, J. (2010). Early childhood and primary education: Readings ve relections. Berkshire: Open Press University

Kağıtçıbaşı, Ç. & Cemalcılar, Z. (2017). Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar. Evrim Yayım.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Yeni insan ve insanlar. İstanbul: Evrim Basım Yayım.

Kalyon, A. (2018). Anksiyete duyarlılığının ve sosyal anksiyeteye eşlik eden anksiyete duyarlılığının azaltılmasında bilişsel-davranışçı müdahale programının etkisi.

Katrancıoğlu, A. Ç., & Evim, M. S. (2018). Bursa’da pediatrik talasemi, hemofili ve lösemili olgu annelerinin aşırı koruyucu ebeveyn tutumları ve duygu durumlarının değerlendirilmesi.

Korkut, F. (1996). İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2(7), 18-23.

Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28(28), 143-149.

Kuzgun, Y. (1991). Ana-baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. (Derleyen: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem) Aile Yazıları: Birey, Kişi ve Toplum. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne Baba Tutumları Ölçeği. (Editör: Yıldız Kuzgun, Feride Bacanlı). PDR’de Kullanılan Ölçekler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Lacombe, C., Elalouf, K., & Collin, C. (2024). Impact of social anxiety on communication skills in face-to-face vs. online contexts. *Computers in Human Behavior Reports*, 15, 100458.

Lee, K. J., ve Song, H. J. (2021). The relationship between interpersonal competence and communication skills in medical students. *Korean Journal of Medical Education*, 33(1), 19–27.

Levy, D. (1966). *Maternal overprotection*. W. W. Norton & Company.

Ma, J., ve Lin, B. (2022). The impact of college students' social anxiety on interpersonal communication skills: A moderated mediation model. *Scientific and Social Research*, 4(6). <https://doi.org/10.26689/ssr.v4i6.3993>

MacGeorge, E. L. (2003). Gender differences in attributions and emotions in helping contexts. *Sex Roles*, 48 (3/4), 175-182.

Mahdi, N., Hosseinchari, M., ve Shahraray, M. (2021). Investigating the relationship between effective family communication and adolescents' psychological health. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 11(2), 32–40.

Mahyuddin, R., ve Elias, H. (2010). The correlation between communication and social skills and academic achievement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 9, 409–414. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.12.180>

Manav, F. (2011). Kaygı kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(9), 201–211.

Marwit, S. J., ve Carusa, S. S. (1998). Communicated support following loss: examining the experiences of parental death and parental divorce in adolescence. *Death Studies*, 22, 237–255.

Mirza, Ş., & Dağdeviren, İ. E. (2017). İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin belirlenmesine yönelik uşak üniversitesinde bir araştırma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (64), 326-342.

Moksnes, U. K., Espnes, G. A., ve Haugan, G. (2022). Exploring the association between stress, anxiety and self-efficacy in Norwegian adolescents. *Scandinavian Journal of Psychology*, 63(2), 134–142.

Mousavi, S. E., Low, W., ve Hashim, A. (2016). Perceived parenting styles and cultural influences in adolescent's anxiety: A cross-cultural comparison. *Journal of Child and Family Studies*, 25(7), 2102–2110. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0393-x>

Nadeem, A., ve Misri, A. (2025). Impact of perceived parenting styles on social anxiety among university students: Mediating role of cognitive styles. *Research Journal of Psychology*, 3(1). <https://doi.org/10.59075/rjs.v3i1.85>

Nur, A. M. (2025). The Relationship Between Nurses' Therapeutic Communication and the Level of Anxiety of the Families of Child Patients Treated in the PICU RSP.

Indonesian Scholar Journal of Nursing and Midwifery, 5(1), 38–45. Retrieved from <https://dohara.or.id/index.php/isjnm/article/download/706/461>

Ogut, D. T., Chavez, F., Tyc, V., ve Patel, J. (2021). Protective Buffers of Effective Parental Cooperation and Communication for Offspring of Divorce. *Journal of Divorce ve Remarriage*, 62, 640–656. <https://doi.org/10.1080/10502556.2021.1993021>

Owen, F. K., & Çelik, N. D. (2018). Yaşam boyu sağlıklı yaşam ve iyilik hali. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(4), 440-453.

Öner Necla ve Ayhan Le Compte (1983) Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Özbek, T. (2022). Bireylerin algılanan helikopter ebeveyn tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Açık Erişim Arşivi*, 5(1), 89–105.

Özel, E., & Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36).

Pandey, R., Sumaiya, S., ve Yadav, S. (2022). Communication skills for enhanced teaching skills. *Materials Today: Proceedings*, 56, 1522–1526. <https://doi.org/10.1016/j.matpr.2021.10.294>

Parmaksız, İ. (2019). Güvengenlik, öz duyarlık ve sosyal kaygı arasındaki ilişkiler. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1235–1254.

Plooy, K. D., ve Rensburg, E. V. (2015). Young Adults' Perception of Coping with Parental Divorce: A Retrospective Study. *Journal of Divorce ve Remarriage*, 56, 490–512. <https://doi.org/10.1080/10502556.2015.1058661>

Rohner, R. P. (2021). Introduction to Interpersonal Acceptance-Rejection Theory (IPARTheory) and Evidence. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6. <https://doi-org.proxy.uskudar.edu.tr/10.9707/2307-0919.1055>

Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental Acceptance-Rejection: Theory, Methods, Cross-Cultural Evidence, and Implications. *Ethos*, 33(3), 299–334. <http://www.jstor.org/stable/4497896>

Ronald P. Rohner, & Abdul Khaleque. (2010). Testing Central Postulates of Parental Acceptance-Rejection Theory (PARTheory): A Meta-Analysis of Cross-Cultural Studies.

Journal of Family Theory & Review, 2, 73–87. <https://doi-org.proxy.uskudar.edu.tr/10.1111/j.1756-2589.2010.00040.x>

Sanders, M. R., Halford, W. K., ve Behrens, B. C. (1999). Parental Divorce and Premarital Couple Communication. *Journal of Family Psychology*, 13(1), 60–74.

Sarı, E. (2020). Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile sosyal kaygı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 233–251.

Segrin, C., ve Taylor, M. (2006). A Social Cognitive Analysis of the Effects of Parental Divorce on Premarital Couples' Communication Skills. *Journal of Divorce ve Remarriage*, 46(1), 57–83. https://doi.org/10.1300/J087v46n01_04

Servaty, H., ve Hayslip, B. (2001). Adjustment to Loss among Adolescents. *OMEGA – Journal of Death and Dying*, 43, 311–330.

Sever, S. (1998). Dil ve iletişim (Etkili yazılı ve sözlü anlatım). Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 31(1).

Solmuş, T. (2010). *Bağlanma, evlilik ve aile psikolojisi*. Sistem Yayıncılık.

Soygüt, G., & Çakır, Z. (2009). Ebeveynlik Biçimleri ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkilerde Kişilerarası Şemaların Aracı Rolü: Şema Odaklı Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2).

Soygüt, G., Çakır, Z. ve Karaosmanoğlu, A. (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Genç ebeveynlik davranışlarının psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 17-30.

Sökmen, S. (2024). Genç yetişkinlerde algılanan ebeveyn tutumlarının kaygılı kararsız bağlanma stili ve kaygı düzeyi üzerindeki rolü.

Sökmen, S. (2024). Genç yetişkinlerde algılanan ebeveyn tutumlarının kaygılı kararsız bağlanma stili ve kaygı düzeyi üzerindeki rolü.

Suchman, N. E., Rounsaville, B., DeCoste, C., & Luthar, S. (2007). Parental control, parental warmth, and psychosocial adjustment in a sample of substance-abusing mothers and their school-aged and adolescent children. *Journal of substance abuse treatment*, 32(1), 1-10.

Sun, Y., van Dijk, R., Rejaän, Z., ve van der Valk, I. (2025). *Parent-Adolescents Discrepancies in their Perceived Relationship Quality After Divorce: Links with Interparental Conflict and Adolescents' Internalizing Problems*. Open Science Framework. Retrieved from <https://osf.io/68dac/>

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.

Szkody, E., McKinney, C., ve Renshaw, K. D. (2020). The mediating role of emotion regulation difficulties between gender and communication problems. *Personality and Individual Differences*, 157, 109834.

Şahin, FT ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubunun sahip olduğu demografik veriler, çocuk yetiştirme tutumlarının etkilerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* , 6 (3), 395-414.

Şahin, M. (2019). Korku, kaygı ve kaygı (anksiyete) bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 117-135.

Şahin, S., & Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66.

Şendil, G., & Kaya Balkan, İ. (2005). Anne baba olmak. *İstanbul: Morpa Kültür Yayınları*.

Tabachnick and Fidell, 2013 B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.)Pearson, Boston (2013).

Tayfun, R. (2011). *Etkili iletişim ve beden dili*. Nobel Yayıncılık.

Teke, E., Yılmaz, E., ve Sürücü, A. (2020). İlkokul öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 6(2), 118–135.

Thomas, C. E., Booth-Butterfield, M., ve Booth-Butterfield, S. (1995). Perceptions of deception, divorce disclosures, and communication satisfaction with parents. *Western Journal of Communication*, 59, 228–245.

Tolan, Ö. Ç., & Aygaz, R. (2024). Ergenlerde algılanan ebeveyn tutumları ile duygusal sorunlar ve sosyal kaygı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *The Journal of International Educational Sciences*, 9(30), 192–231.

Topkaya, E. Z., & Yalın, M. (2005). Uygulama öğretmenliğine ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 1(1-2), 14-24.

Tufan, E., & Güdek, B. (2008). Müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 25-40.

Ulağlı, S. (2018). *Kişilerarası İletişim Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller*. Motto Yayınları.

Velez, C. E., Wolchik, S. A., Tein, J. Y., ve Sandler, I. N. (2011). Protecting children from the consequences of divorce: A longitudinal study of the effects of parenting on children's adjustment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52(3), 254–263.

Wolfradt, U., Hempel, S., ve Miles, J. (2003). Perceived parenting styles, depersonalisation, anxiety and coping behaviour in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 34(3), 521–532. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00092-2](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00092-2)

Yavuzer, H. (1994). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul, Remzi Kitabevi, s.141-143.

Yavuzer, H. (2005). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2005). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazici, K., Çetin, S., ve Kaya, E. (2022). Medeni durum ve iletişim becerileri ilişkisi: Türkiye örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 87–103.

Yılmaz, F. (2014). Ortaokul öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Arel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 33–50.

Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2006). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.

Yüksel Şahin, F. (1999). Bir Grup İçinde İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 22 (110).

Yüksel, Ahmet Haluk. (2019) *Etkili İletişim Teknikleri*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi

8.EKLER

EK 1 : Çalışmaya Katılma Onayı

Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı verirsiniz, Çalışmaya Katılma Onayı Kutucuğu 'nu işaretleyiniz. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir.

EK 2 : Sosyo- Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyet: K () E ()
2. Yaşınız: 18-26 () 27-35 ()
3. Eğitim Durumunuz: İlkokul/Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans/Doktora ()
4. Ekonomik Durumunuz: İyi () Orta () Kötü ()
5. Medeni durumunuz: Bekar () Evli () Boşanmış ()
6. Anneniz sağ mı: Evet () Hayır ()
7. Babanız sağ mı: Evet () Hayır ()
8. Ebeveynlerinizin medeni durumu: Evli () Boşanmış ()
9. Çocukken size bakım sağlayan kişi : Anne () Baba () Başka bir yetişkin ()
10. Kaç kardeşsiniz: 1 () 2 () 3 () 4 ve üzeri ()

EK 3: Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç)

Aşağıda çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır.

Anketi doldurmadan önce aşağıdaki yönergeyi lütfen dikkatle okuyunuz:

1. Anketi doldururken, anne ve babanızın size karşı olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamaya çalışmanız gerekmektedir. Anne ve babanızın çocukken size karşı davranışlarını tam olarak hatırlamak bazen zor olsa da, her birimizin çocukluğumuzda anne ve babamızın kullandıkları prensiplere ilişkin bazı anılarımız vardır.
2. Her bir soru için anne ve babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği yuvarlak içine alın. Her soruyu dikkatlice okuyun ve muhtemel cevaplardan hangisinin sizin için uygun cevap olduğuna karar verin. Soruları anne ve babanız için ayrı ayrı cevaplayın.

Örneğin;

Anne ve babam bana iyi davranırlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı yada ters davranırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

2. Anne ve babam beni överlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasını isterdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

4. Anne ve babam, bana hak ettiğimden daha çok fiziksel ceza verirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

5. Eve geldiğimde, anne ve babama ne yaptığımın hesabını vermek zorundaydım.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

6. Anne ve babam ergenliğimin uyarıcı, ilginç ve eğitici olması için çalışırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

7. Anne ve babam, beni başkalarının önünde eleştirirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

8. Anne ve babam, bana birşey olur korkusuyla başka çocukların yapmasına izin verilen şeyleri yapmamı yasaklardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

9. Anne ve babam, her şeyde en iyi olmam için beni teşvik ederlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

10. Anne ve babam davranışları ile, örneğin üzgün görünerek, onlara kötü davrandığım için kendimi suçlu hissetmeme neden olurlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

11. Anne ve babamın bana birşey olacağına ilişkin endişeleri abartılıydı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

12. Benim için birşeyler kötü gittiğinde, anne ve babamın beni rahatlatmaya ve yüreklendirmeye çalıştığını hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

13. Bana ailenin 'yüz karası' yada 'günah keçisi' gibi davranılırdı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

14. Anne ve babam, sözleri ve hareketleriyle beni sevdiklerini gösterirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

15. Anne ve babamın, erkek yada kız kardeşimi(lerimi) beni sevdiklerinden daha çok sevdiklerini hissederdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

16. Anne ve babam, kendimden utanmama neden olurlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

17. Anne ve babam, pek fazla umursamadan, istediğim yere gitmeme izin verirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

18. Anne ve babamın, yaptığım herşeye karıştıklarını hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

19. Anne ve babamla aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

20. Anne ve babam, yapabileceklerim ve yapamayacaklarımla ilgili kesin sınırlar koyar ve bunlara titizlikle uyarlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

21. Anne ve babam, küçük kabahatlarım için bile beni cezalandırırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

22. Anne ve babam, nasıl giyinmem ve görünmem gerektiği konusunda karar vermek isterlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

23. Yaptığım birşeyde başarılı olduğumda, anne ve babamın benimle gurur duyduklarını hissederdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

EK 4: İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)

İLETİŞİM BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (İBDÖ)

- 1- Sorunlarını dinlediğim insanlar benim yanımdan rahatlayarak ayrılırlar.
- 2- Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim.
- 3- Başkalarını bir kasıt aramadan dinlerim.
- 4- Sosyal ilişkide bulunduğum insanları oldukları gibi kabul edebilirim.
- 5- İnsanların önemli ve değerli olduklarını düşünürüm.
- 6- Birisiyle ilgili bir karara ulaşmadan önce onunla ilgili gözlemlerimi gözden geçiririm.
- 7-İlişkide bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.
- 8- İnsanlara karşı sıcak bir ilgi duyarım.
- 9- İnsanlara gerektiğinde yardım etmekten hoşlanırım.
- 10- Olaylara değişik açılardan bakabilirim.
- 11- Düşüncelerimle yaptıklarım birbirleriyle tutarlıdır.
- 12- İlişkilerimin daha iyiye gitmesi için bana düşenleri yapmaya özen gösteririm.
- 13- Kendime ve başkalarına zarar vermeden içimden geldiği gibi davranabilirim.
- 14- Arkadaşlarımla beraberken kendimi rahat hissedirim.
- 15- Yaşadığım olaylardaki coşkuyu her halimle başkalarına iletebilirim.
- 16- İlişkilerim nasıl geliştiğini ve nereye gittiğini anlamak için düşünmeye zaman ayırırım.
- 17- Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.
- 18- Benimle özel olarak konuşmak isteyen bir arkadaşım olduğunda konuyu ayaküstü konuşmamaya özen gösteririm.
- 19- Birisini anlamaya çalışırken sakin bir ses tonuyla konuşurum.
- 20- İlişkilerimi zenginleştiren eğlenceli, keyifli bir yanım var.

- 21- Birisine bir öneride bulunurken, onun öneri vermemi isteyip istemediğine dikkat ederim.
- 22- Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım
- 23- İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.
- 24- Bir yakınımla sorunum olduğunda bunu onunla suçlayıcı olmayan bir dille konuşmak için girişimde bulunurum.
- 25- Karşımdakini dinlerken sırf kendi merakımı gidermek için ona özel sorular sormaktan kaçınırım.

EK 5: Sürekli Kaygı Envanteri

SÜREKLİ ANKSİYETE ENVANTERİ

YÖNERGE

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

Hemen hemen- hiçbir zaman- Bazen -Çok zaman -Her zaman

1. Genellikle keyfim yerindedir. (1) (2) (3) (4)
2. Genellikle çabuk yorulurum. (1) (2) (3) (4)
3. Genellikle kolay ağlarım. (1) (2) (3) (4)
4. Başkaları kadar mutlu olmak isterim. (1) (2) (3) (4)
5. Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım. (1) (2) (3) (4)
6. Kendimi dinlenmiş hissediyorum. (1) (2) (3) (4)
7. Genellikle sakin, kendime hâkim ve soğukkanlıyım. (1) (2) (3) (4)
8. Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim. (1) (2) (3) (4)
9. Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim. (1) (2) (3) (4) 3
10. Genellikle mutluyum. (1) (2) (3) (4)
11. Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim. (1) (2) (3) (4)
12. Genellikle kendime güvenim yoktur. (1) (2) (3) (4)
13. Genellikle kendimi emniyette hissederim. (1) (2) (3) (4)
14. Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım. (1) (2) (3) (4)
15. Genellikle kendimi hüznü hissederim. (1) (2) (3) (4)
16. Genellikle hayatımdan memnunum. (1) (2) (3) (4)
17. Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder. (1) (2) (3) (4)
18. Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam. (1) (2) (3) (4)
19. Akli başında ve kararlı bir insanım. (1) (2) (3) (4)
20. Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor. (1) (2) (3) (4)